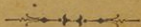

34163, VII, C, f. 46

INDIJSKA TALIJ

ZBIRKA INDIJSKIH GLEDIŠČNIH IGER.

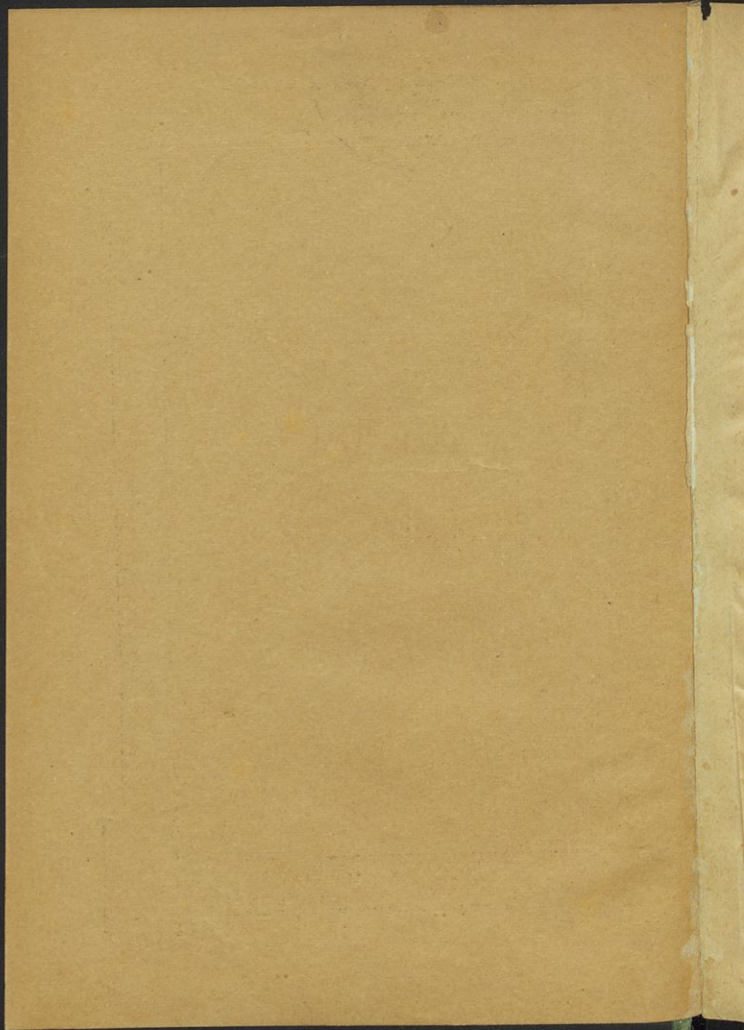
I. zvezek.

URVAŠÎ

TRST

Založil. dr. K. Glaser. — Tisk. V. Dolence
1885.

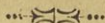

URVAŠÎ

Indijska drama Kâlidâsova.

Na slovenski jezik preložil

Dr. Karol Glaser

c. kr. gimnazijski profesor.

TRST

Založil dr. K. Glaser. — Tisk. V. Dolenca

1885.

38. 368 TX

030019212

U V O D.

V staroindijskem jeziku se imenuje glediščna igra *nåtaka*,* *nåta ples*, *nata*, *nataka*, *nåtaka glediščni igravec*. Uže ta beseda kaže, da so se v Indih glediščne igre izcimile iz plesa, pri katerem se je najpoprej popevalo, pozneje so se uvrstili dvogovori in pantomimične predstave. Nekateri so tega mnenja, da imamo početek indijskim igram iskati v svečanostih, ki so se bogovom na čast praznovale, ker se je ob takih prilikah tudi plesalo; drugi pa mislijo, da so še le grške igre, ki so se na dvorih indogrških vladarjev prikazavale, v Indih ljubezen do te stroke vzbudile; meni se to poslednje jako neverjetno zdi.

* nrti ples, igra; nrtta, nrtja idem; nart, nartjati plesati, kot gledališčni igralec igrati.

Omeniti mi je, da se v teh igrah govori dvojen jezik: klasična indijsščina, ali *sanskrt* in narodni jezik *prakrt*. Prvi govoré bogovi, kralji, sveti puščavniki in sploh osebe višjega dostojanstva; drugi pa žene, sluge in ljudje nižje vrste. Prakrt se od sanskrta tako razločuje, kakor italjanščina od latinščine in je mlajši razvitek staroindijskega jezika.

V igri nastopi najpoprej gledališčni ravnatelj in opravi molitev; ravnatelju se pravi po indijski *sûtradhâra* in molitev se imenuje *mangala*. Potem ravnatelj naznani naslov igre, pové ime pisateljevo in prosi občinstvo, naj pazno posluša in pozneje blagohotno sodi; pa tudi igralce opominja, naj svojo dolžnost pošteno vršé.

Igre imajo 5—10 dejanj.

Kdaj je *Kâlidâsa*, najglavniši zlagatelj indijskih gledaliških iger, živel, ne more se na tanko določiti. Najbolj razširjeno mnenje je to, da je živel med 200 do 400 po Krist. rojstvu za vladarjev iz rodu *Gopta*, *Čandragopta*. Indijska tradicija ga je stavila v prvo stoletje pred Kristom na dvor slavnega vladarja *Vikramâditja* z osmerico slavnih pisateljev in pesnikov; ti so: *Dhan-*

vantari, Kṣāpanaka, Amārasinha, Sāṅku, Vetālabhatta, Ghatakarpara, Varāhamihira in Vararuči — devet biserov.

Kālidāsove glediščne igre so preložene uže v razne evropske kulturne jezike, na nemški jezik so je prelagali: Höfer, Hirzel, Lobedanz, Fritze in drugi; Lobedanz se ni strogo držal teksta, nego jih je, naslanjaje se na indijski izvirnik, prosto prerejal za nemški jezik. Fritze, sedaj najspretniši prelagatelj indijskih dram, prelaga zelo vestno in lepo, vse v vezani besedi, v petstopnih jambih. Ker indijskih mer ni mogoče posnemati, odločili so se sploh za jambe.

Kar je v izvirniku v nevezani besedi, to sem tudi pustil v nevezani obliki, ker mislim, da si more čitatelj na tak način najboljše predočiti izvirnik.

Pri svojem delu sem se držal Shankar Panditove izdaje, ki ima naslov: *The Vikramorvaśyam, a drama in five acts by Kālidāsa, edited with english notes by Shankar P. Pandit. M. H. Bombay 1879.* Ta izdaja sedaj najbolj ugaja.

Upam, da moji rojaki to delce prijazno vzprejmo. Odločil sem se, četvorico indijskih dram za slovensko občinstvo prirediti

in sicer: *Urvaši*, *Mâlaviko*, *Ratnâvalî* in *Sâkuntalo* in pričenjam z *Urvašico*. Za Angleže je začel indijske drame prirejati Wilson; angleško prestavo je vzel za podlgo L. B. Wolf v svojem: „*Theater der Hindus*“, Weimar 1828—1831, 2 zvezka; Fritze pa stoji na izvirniku.

Tudi nam Slovincem ne bo služilo v sramoto, če si omislimo „Indijsko Talijo“.

Mislim, da smem tudi povedati, kje sem izvrševal to delce. Prvo dejanje sem lani po leti preložil v Zlati Pragi, ostale pa v šolskih počitnicah v divnih Halozah.

Prvo delo v kakej stroki se navadno posvečuje zaslužnim možem. Komu pa naj jaz *Urvašico* posvetim? Komu drugemu, kakor

DAVORINU TRSTENJAKU.

Davorine!

Vi ste bili moj učitelj na Mariborski gimnaziji pred dvajsetimi leti in Vi ste še zdaj moj iskren prijatelj — s ponosom pravim: prijatelj!

Vaši spisi, *Davorine*, v katerih ste navajali mnogo sanskrtskih besed, napotili so me, da sem sanskrtščini bliže v obraz po-

gledal in evo tukaj *eden* sad Vašega delovanja.

V znak gorke hvaležnosti, da tako prijateljski spremljate moje delovanje in nehanje uže toliko let, blagovolite prijazno vsprejeti mojo

Urvašico.

Prelagatelj.

P. S. Ker sem kot 39 leten mož prvo-krat zasel Pegaza — nisem hotel Urvašice poslati v svet, da bi je ne bil poprej pregledal priznan slovenski pesnik. Moj prijatelj Gorazd je bil toli prijazen, da je rokopis prečital in tu pa tam kak stih zravnal; pristrčna hvala mu za to.

..

OSOBE :

Puraruvas, kralj v Pratiŝthani (Allahabad).

Ajus, njegov sin.

Latavja, dvornik.

Manavaka, zaupna osoba kraljeva i h krati tudi
burklež v indijski glediščni igri.

Voznik kraljev.

Nârada, pobožen modrijan in posel bogov.

Ćitraratha, kralj gandharvov, božjih bitij nižje
vrste.

Dva učenca Bharata, nebeškega glediščnega rav-
natelja.

Rečaka, Kirat (na pol divji prebivavec logov) v
spremstvu kraljevem.

Avsinari, soproga Purirasova.

Nîpunikâ, njena služabnica.

Urvaŝi,

Ćitralekhâ,

Sahaddžanja,

Menakâ,

Rambhâ,

Satjavati, puŝčavnica.

Spremstvo.

} Apsarase, boginje nižje vrste, iz-
redno lepe.

MOLITEV.

Ti, ki nebo in zemljo prešinjaš vsigdar,
Ki duh enotni zoveš v pesnih se,
Ti sam se smeješ zvati prav za prav
Gospod, a drug noben nikakor ne;
Kdor zemskih spon želi se iznebiti,
Ta išče v duhu te, nedihajoč;*
Kdor ljubi i zamisli se, temu
Si vdan; ta bog nam bodi milosten!
(*Po molitvi nastopi glediščni ravnatelj*).

Ravnatelj.

Dovolj je obotavljanja! (*gleda po garderobni sobi.*) Mariša, idi sem!
(*Glediščni igralec nastopi*).

Igralec.

Evo me! gospod!

Ravnatelj.

Občinstvo je uže dovolj glediščnih iger starejših pesnikov videlo. zaradi tega hočem danes Kâlidâsovo delo Urvaši prikazivati: treba je tedaj, da se vsak igralec izvrstno pripravi in jo častno reši.

* V Indih je navada, da tisti skuša dihanje vstaviti, ki iskreno premišljuje božje zapovedi.

Igralec.

Kakor velévaš, gospod! (*Odide*).

Ravnatelj.

Poklanjam Vam se, čislana gospoda!

(*Pokloni se*).

Pazljivo poslušajte igro dnešnjo,
Ki jo izumel je naš Kálidása;
Saj vem, da čislate nas, svoje sluge,
Pa tudi delo samo hvali se. (*Zadej za pozoriščem se sliši klic: „Pomagajte, spoštovani, pomagajte!”*).

Ravnatelj.

Kaj pomenja glas, ki ga slišim z neba?
(*Premišljuje.*) A zdaj vém, kaj je to:

Nebeška deklica, ki jo iz boka
Puščavnik je rodil Nárájana,
Ta ljudomili modrijan se vrača
Domov. Prhodila je boga na
Kailásu,* ker na tej visoki gori
Bogastva biva bog. Domóv gredočo
Napadli so sovragi in sred pota
Družice nje kličo zdaj na pomoč.

(*Odideta*).

Konec predigre.

* Kailása je gora, na katerej stanujeta, kakor
Indi mislijo, Kuvera, bog bogastva in bog Šiva.

Prvo dejanje.

(Apsarare¹ planeje na pozorišče.)

Apsarase.

Pomágajte, pomágajte, čestiti, ki znate po zraku hoditi, in ki ste prijatelji bogovom. (*Kralj se prikaže na vozu in voznik njegov*).

Kralj.

Dovolj je krika, umirite se. Jaz sem kralj Pururavas in se vračam od daritve, katero sem opravljal bogu Sûrju² na čast. Približajte se ter povejte, s čim Vam morem pomagati.

Rambhá.

Reši nas zlobe sovražnikov božjih.

Kralj.

So vam ti kaj žalega storili?

Rambhá.

Predraga nam prijateljica Urvaši, katero Indra kot orožje pošilja proti zelo

¹ Apsarasa je v indijskem bajeslovju žensko bitje, enako slovanskim vilam.

² Sûrja je bog solnca.

pobožnim puščavnikom¹, in ki velja kot kras nebes in žrta Širova, ponosna na svojo lepoto, napotila se je bila v palačo Kuvorovo; ko se s prijateljico Citralehko vrača domov, zapazi jo n-ki Danava² in jo odvede siloma.

Kralj.

Se li ve, kam je pobegnol ta zlobnik?

Apsarase.

Na severovzhodno stran.

Sadaddžanjā.

Ne obupajte, truditi se hočem, da vam jo zopet vrnem.

Rambhā.

Tako je spodobno kralju, ki vzhaja iz mesečjega³ pokolenja.

Kralj.

Kje me bočete čakati?

¹ V tej igri znači beseda «puščavnik» človeka, ki gre v samoto, tam božje reči pre-mišljuje in svoja telesna poželjenja kroti, ne da bi pokoro delal za storjene grehe, nego da bi postal popolen in da bi si zaslug pridobil za prihodnje življenje. „Naprestana in stroga pokora enači človeka bogu, ki se ga začnejo celó bati, da ne bi si osvojil „trojnega sveta (nebo, zemljo in podzemlje). Zarad tega skušajo bogovi puščavnike motiti in jim pošiljajo v skušnjava krasne žene“ Höfer. Tudi pobožnega Nārājana so hoteli tako skušati; on si je pa na bedra pripel cvetlični kocanj, iz katerega je nastala Urvaši.

² Danavi so demoni, sovražni bogovom.

³ Mesec je praded Pururavasov.

Vse.

Tam na vrhu gore He makuta.¹

Kralj.

Voznik, poženi konje, da naglo zdirjajo proti severoshodu.

Voznik.

Kakor velelaš, gospod. (*Izvrši povelje*).

Kralj.

(*Giblje se, kakor da bi se hitro vozil*).
Tako je prav. S tako hitrostjo še doidem Garuda², tim bolj pa še zlobnika, ki se je pregrešil nad Indrom; kajti

Meglé, ki vlačile so se pred vozom
Poprej, razškropljene so zdaj celó !
Kolesa se vrté takó hitró,
Kot dvojno da imela ti napero ;
Pahljač za muhe pa stoji mirnó
Raztegnen, kot da bi naslikan bil ;
Močnó prav plapola zastava v vetru,
Rodil ki ga je voza urni beg.
(*Kralj in voznik ostarita voz*).

Sahaddžanjá.

Tja hočemo se napotiti. kjer nam je prostor odkazan. (*Napotijo se na vrh gore Hemakuta*).

Menaká

Se ve da.

Rambhá.

Hoče li nam kraljevski modrijan iztrgati iz srca bolesten čin ?

¹ Gora na severni strani Himálaja.

² Bajeslovni ptič, katerega jaše bog V. šnu.

Menakhá.

Bez dvojbe. Če nevarnost preti, pokliče ga Veliki Indra iz srednjega sveta¹ na častni način na pomoč in ga bojevnikom na čelo postavi, da le bogovi zmago.

Rambhá.

Vedno naj zmaguje.

Sabaddžanjá.

Ne bojte se, ne bojte. Tam le vidim voz, ki ga je kralju daroval Somadatta. Kako živo plapola zastava, na katerej je naslikana srna. Mislim, da se kralj ne vrne, da ne bi dosegel svojega namena. (*Vse gledajo v zrak*)

(*Zdaj se pripelje kralj; Urvaši od strahu zameži in se na Čitralekhino rokó naslanja*).

Čitralekhá.

Počij si, prijateljica moja!

Kralj.

Bodi mirna, kajti

Nearnost, ki jo je provzročil vrag
Bogóv, prešla je, saj je močen Indra,
Ker zrak, nebo in zemljo vestno čuva:
Le odpri zdaj okó, ti bojazljiva.
Okó podolgovato, kakor lotos
Razgali divni cvet, ko mine noč.

Čitralekhá.

Da še živi, to sklepam iz tega, ker še diha; zaveda pa se vendar ne.

¹ To je zemlja, nasproti nebesom in podzemeljskemu svetu.

Kralj.

Zelo je prestrašena tvoja prijateljica;
kajti

Cvetlice dvigajo se jej na nedrih ;
To znak gotov je, da nam še živi.

Čitralebka.

Prijateljica, ohrabri se ; zdi se mi, da
nisi apsarasa. (*Urvaši se zaveda.*)

Kralj.

Ko luna se prikaže v tihi noči,
Razliva blede svit po temnih logih ;
Ponočni ogenj š ne skozi temne
Oblake, ter nam javlja svojo moč.
I Gangā teče mirno v strugi svoji,
Ki prej šumela je čez sivo skalo :
Takó na novo oživelá je
Prijateljica in se zaveda spet.

Čitralebkhâ.

Veseli se, premagani so sovražniki
nebes.

Urvaši.

Mar rešil me je Veliki Indra, ki je po
svojej božji moči zapazoval mojo bedo?

Čitralebkhâ.

Veliki Indra ne, predraga moja. nego
modri kralj, ki je njemu enak po svojej
moči.

Urvaši.

(*Pogleduje kralja ; za se.*) Če je tako,
pa so meni Danavi dobroto skazali, da so
me ujeli.

Kralj.

(*Urvaši jo opazuječ.*) Celo naravno je,
da so zarudele apsarase, ki bi bile imele

Nárájana zapeljati, zapazivši to krasotico.
porodivšo se iz njegovega boka. Ni mo-
goče, da bi puščavnik mogel imeti takó
hčerko. Mislim pa,

Njen oče je gotovo mesec bleđi
Milobo ki deli in krasen svit:
Mordá pa ljubeznivi Madana!¹
Ki mu ljubav jedina v mislih je;
Al mesec spomladanski, poln cvetk.
Kako bi mogel krasno to devico
Roditi suh puščavnik, ovenel
Pri svojem vedu,² mrtev za ta svet!

Urvaši.

Draga Čitralekhâ, kje neki utegnejo
zdaj prijateljice biti?

Čitralekhâ

Kralj, ki nas je rešil, to gotovo vé.

Kralj.

(Urvašijo opazujoč)

U vélikih strahéh je deklica!
Če kdo slučajno le te videl je,
Gorkó mu kopernelo je srcé,
Kakó še le zdihujejo po tebi
Prijat'ljice, prezveste ti vsigdar!

Urvaši.

(Za se.) Glej no, kakó prijazno govori!
Pa nektar ne prihaja od meseca.³ Kaj je
tukaj čudnega? *(Glasno!)* Moje srcé želi je
videti.

¹ Madana bog ljubezni.

² Vedi so štirje, Rg-, Sama-, Jadžur-, in
Atharvaveda in so podloga starejši dobi in-
dijskega slovstva.

³ Indi mislijo, da iz meseca kaplja nektar.

Kralj. (Kaže z rokó).

Na gori Hemakuti gledajo
Družice vse v preljubi tvoj obraz,
Ki luni je enak prijazni, ko
Otéla se je temnega oklepa.
(*Urvaši poželjivo kralja pogleduje*).

Čitralekha.

Kam pa gledaš?

Urvaši.

(*Radostno kralja pogleduje*). V enakem
stanu je ta, ki pohotno pogleduje me.

Čitralekhā.

(*Smehljaje se*) No, kdo pa je to?

Urvaši.

Kdo? Tisti, ki ga ljubim.

Rambhā.

(*Veselo se oziraje.*) Kralj enak mescu
v ozvezdji Višakha.¹ se približuje z Ur-
vašijo in Čitralekho.

Menaka.

Dvojna sreča nas je denes doletela;
v prvo vrača se prijateljica in v drugo
se kralju nič žalega ni pripetilo.

Sabaddžanjā.

Prav si pogodila; v resnici težko je
premagati Danave.

Kralj.

Voznik, pelji naju na ta-le vrh.

Voznik.

Kakor velelaš, gospod!

¹ Ozvezdje Višakha obstoji iz dveh zvezd,
ki ste Indom veljali kot soprogi meseca.

Kralj.

(Dela, kakor da bi se voz v vožnji navzdol zelo majal, Urvaši se ga boječa oklene).

Kakó mi to koristi, da se maje
Moj voz po strmi poti tja navzdol!
Dotikajo se rane njenih prs
In sladki čuti v meni se budé.

Urvaši.

(Sramežljivo.) Čitralekha, umakni se
vender malo!

Čitralekhâ.

Kam neki?

Rambhâ.

Pozdravive modrega kralja.

(Obe ideta kralju nasproti).

Kralj.

Voznik, le vozi, da se krasna deva
S prijateljicami druží krasnimi;
Tako lepota spomladanska se
Ovenča z lepimi lijanami.

Voznik.

Kakor zapoveduješ. gospod. *(Ustavi voz)*

Apsarase.

Čestitamo Ti na zmagi. gospod!

Kralj.

Jaz pa Vam, da se sešle ste s prijateljco.

Urvaši.

(Stopi z voza, opiraje se na Čitralekhino roko).

Objemite me; nisem mislila, da se bomo
še kdaj videli.

(Prijateljice se objâmejo).

Voznik.

O kralj, iz vzhodne strani sliši se
Ropot vozá; možak, ki megli je
Enak, in ki opanke ima,
Iz zraka stopa zdaj na gor. tja

Apsarase.

Glej, glej, Čitraratha prihaja.

Čitraratha (nastopi).

Proslavljam Tvoje junaško mišljenje;
Ti moreš Indru pomagati.

Kralj.

To je kralj gandharvov¹ (Z voza stopaje).
Pozdravljam Te, dragi prijatelj!
(Sežeti sa v roke).

Čitraratha.

Prijatelj! Po Nâradu² je zvedel Indra.
da je Kešin Urvašijo z silo odvel Vojskam
gandharvov je ukazal. naj jo rešijo. Med
tem sem slišal od potnikov. ki hodijo po
zraku. da si juniški čin izvršil, in da si
tukaj; radi tega sem došel sem. Zdaj
moraš s to apsaraso k Indru iti kajti
veliko uslugo si mu storil. Le premisli

Nârájana poprej ponudil jo
Je Indru, zdaj pa Ti, prijatelj moj,
Ko si premagal vse sovražnike
Bogov in rešil jo iz krutih rok.

¹ Gandharvi so bogovi nižje vrste, nebeški muziki.

² Nârada je nebešk. modrijan, h krati tudi posel bogov.

Kralj.

Prijatelj dragi, ne govori mi
Takó! Le Indra kaže svojo moč,
Če po prijateljih sovražnike
Premaga; saj i levov krepki glas,
Ki po bregéh močnó razlega se,
Velike oroslane v beg spodi.

Čitraratha.

Res je tol! Ponižnost kaj lepo diči
hrabrega junaka.

Kralj.

Zdaj pa ni primeren čas, da bi pohodil
Indra. Sprevedi jo ti, prijatelj k vladarju.

Čitraratha.

Kakor zapovedaš. Hodite, apsarase.
(*Vse se napoltijo.*)

Urvaši (k prijateljici).

Čitralkhâ! Prav prijazen je kraljev
modrijan; pa vender si ne upam posloviti
se od njega; opravi ti ta posel (*K kralju
pristopivši.*) Urvaši ti to naznanja veliki kralj:
„Prosim te, dovoli mi, da tvojo slavo, kot
bila bi prijateljica, razglasim v nebesih,
kder stanujejo bogovi.

Kralj.

Idite z bogom! Da se zopet vidimo.
(*Vse apsarase z gandharvi vred se vzdignejo v
zrak*)

Urvaši.

(*Dela, kot da bi bila zaprečena v zrak zleteti.*)

Oh, glej! tam na ovijalnici visi moj
niz biserov! (*Premeteno se ozira in pogleduje
kralja.*)

Čitralekhâ. (Smehljaje se).

Prav močno se je zaplel: ne morem
ga sneti; pa hočem se potruditi.

Urvaši (smehljaje se).

Spominjaj se svoje obljube.

Čitralekhâ.

(Dela tako, kot da bi ga odrezavala.)

Kralj.

O draga ovijalnica, zelo
Sem tebi zdaj hvaležen, da si mi
Prekrasno devo na trenotek tu
Zamotila, kjer morem zreti jej
V oko; na pol se obrnila je,
Pogledala prijazno mi v obraz.

Voznik.

O kralj, v globoko morje si pognal
Sovražnike sè svojo močno strelo,
Katero si posvetil bogu Vāyu¹;
Skozi zrak letela je kot brzi-veter,
Potem pa vrnila se v varni tul:
Tako se v ljuknjo vrača silen zmaj.

Kralj.

Hočem stopiti na voz, bližaj se.

(Voznik sluša; kralj vstopi).

Urvaši.

*(Poželjivo se za kraljem oziraje odhaja z gand-
harvi in z apsarasami).*

¹ Pesnik misli na strelivo obdarjeno z ča-
robnimi močmi, ki ga je Vāju — bog vetrov
— Pururavasu poklonil, in ki se samo vrača

Kralj (zrè za njo).

Dosežem li kedaj, kar si želim? —

Pepeła se je božja déva v zrak,

Uzletéla je in meni siloma

Odnésla z sábo tó srcé iz prs!

Takó izpuli lotusa flamingna

Iz stebła vlakno, vrh mu odkrhnovši.

(Odide)

Konec prvega dejanja.

Drugo dejanje.

Vidušaka (nastopi).

Kakor brâhmanec.¹ ki je čisto v misli vtopljen, da je povabljen na dobro kosilo, ne morem jezika med zobmi držati. Kraljeva tajnost mi kar sili ven. Dokler še kralj sedi na sodnem stolu. hočem tukaj v tem zapuščenem gradu ostati, ki se imenuje «božja slast». (*Hodi sem ter tja in konečno sede*). Služabnica (*nastopi*).

Služabnica.

Kraljica, hči kâšjanskega vladarja, dala mi je ta le nalog: «Nipunikâ! Od kar se je kralj vrnil od daritve, solnčnemu bogu na čast opravljene, zelo se je spremenilo njegovo srce. Ivi k njegovemu prijatelju Manavaku in pozveduj pri njem kaj je temu vzrok». Kako neki prevarim tega brahmanskega bedâka? Kakor rosna kaplja na snopu ne ostane, tako se tudi

¹ Indi se delijo v štiri stanove, I. v brâhmance=duhovnike, II. v kšatrije=vojake, III. v vajšje=kmetovalce in obrtnike in IV. šûdre=sluge.

njega kraljeva tajnost ne drži. (*Hodi sem ter tja in ga ogleduje*). Ta Manavaka čepi zamišljen, kakor narisana opica. Hoč-m se mu bližati. (*Bliža mu se*). Pozdravljam te, častni mož!

Vidušaka.

Odzdravljam ti (*Tibo*). Če to presneto dekle le zagledam, uže mi srce s kraljevo tajnostjo vred leze ven. (*Maši si usta; glasno*) Nipunikâ, ti si pretrgala pevske vaje, kam pa tako naglo?

Nipunikâ.

Kraljica mi je zapovedala, naj tebe pohodim.

Vidušaka.

In kaj zapoveduje vladarica?

Nipunikâ.

Ona pravi, da si jej sicer vedno bi^l prijazn, da je pa zdaj še pogledati nečeš, ko jo tako nenavadna boleost obtežuje.

Vidušaka.

(*Premišljevaje*). Je-li moj prijatelj kraljici kaj žalega storil.

Nipunikâ.

Kaj ne bi bila žalostna, saj jo je nagovoril kralj z imenom te žene, ki zavzima njegovo srcé.

Vidušaka.

(*Za sê*) Kako? Ali je on sam tajnost izdal? Zakaj bi si moral prav jaz zdaj

jezik zavezati? (*Glasno*) Je svojo soprogo imenoval „Urvaši“? Odkar je videl svojo drago, odbija vsako veselje in kraljico in mene jako nadleguje.

Nipunikâ.

Vlomila sem v trdnjavo kraljeve tajnosti Častni, kaj naj poročim kraljici?

Vidušaka.

Nipunikâ, to le poročaj, da se hočem truditi, kralju to domišljijo iz glave izbiti. Ko kraljico zagleda, se uže strezne.

Nipunikâ.

Kakor zapoveduješ. (*Odide*). Za kuli sami poje pevec:¹

Zmaguj, vladar, zmaguj. Na kraj svetâ
Preganjati temo je tvoja stvar
Prav kakor solnčeva dolžnost; obâ
Enako to teži; saj sred neba
Prispevši solnce malo postoji;
Opoludne i Ti počini si.

Vidušaka.

Zdaj je prijatelj zapustil sodni stol, in gre sem. Hočem se mu pridružiti. (*Odstopi*).

¹ Pevec naznanja kralju dnevne čase in tem časom primerna opravila, pristavlja rad laskave besede u pesniškej obliki.

Konec predigre.

(*Nastópi kralj, otožen, in Vidušaka*).

Kralj.

Ko krasotico sem zagledal iz
Nebes, takoj mi vnela je srcé.
Bog Káma! pa je z svojo pušico
Nadelal njej gotovo pot.

Vidušaka.

Zakaj se neki žalosti hčí Kâšjanskega
vladarja?

Kralj (ostro ga ogledovaje).

Si ti dobro čuval tajnost?

Vidušaka (žalosten za sé).

Ah, prevarila me je Nipunikâ. Zakaj
me neki dragi prijatelj vpraša po tem?

Kralj (v strahéh).

Zakaj sediš tiho in ne odgovarjaš?

Vidušaka.

Svoj jezik sem tako brzdal, da še tebi
ne da odgovora.

Kra'j.

Dobro tako; pa kakó se naj razve-
selim?

Vidušaka.

Idiva v kuhinjo. Tam najdeva dovolj
jedil, ki se morejo na pet načinov povžiti¹
Te ti tugo gotovo odž-nejo.

¹ Bog ljubezni.

² Zvekajoč, ne zvekajoč (kakor riž) liza-
joč, sesajoč in pijoč.

Kralj.

Za té je tam dovolj blaga, ki te razveseljuje; pa kako naj se zabavam jaz, ki hrepenim po visokem smotru?

Vidušaka.

Te ni Urvaši videla?

Kralj.

Gotovo.

Vidušaka.

Potem pa mislim, da za té vender ni nedosegljiva.

Kralj.

Beži, no; te b' sede pač kažejo, kako si mi prijateljski naklonen.

Vidušaka.

Zeló sem radoveden, ker tako govoriš; gotovo sem j-j enakovrsten po — grdobi; ka-li?

Kralj.

Tako je lepa, da je ne morem dovolj naslikati; hočem to skušati na kratko.

Vidušaka.

Zeló sem radoveden.

Kralj.

Prijatelj moj, teló je njezino
Krasota vseh krasot. lepota vseh
Lepot, in lepše kot podoba še,
S katero pesnik bi odičil jo.

Vidušaka.

Ti si postal ptica čataka¹, ki le po nebeškej rosi hrepeni.

Kralj.

Moje želje se inace spolniti n · morejo, nego da iščem samote; spremljaj me tedaj na sprehajališče.

Vidušaka.

(*Za sé*) Kaj je zdaj storiti? (*Glasno*). Hodi sem. (*Oba šetata*). Južni veter, ki prihaja od sprehajališča, tebe kot gosta prijazno pozdravlja.

Kralj.

Gotovo je primeren ta priimek,
Ki južni veter ga ima²; lepó
Namaka zdaj cv · tico mádhavé³,
In z vejami se igra kaundije⁴;
Ker druží ljubav⁵ in prijaznost vsó,
Ljubimec gorki se dozdeva mi.

Vidušaka.

Saj je pa tudi spodobno, da ti je tako naklonjen. (*Hodi sem ter tja.*) Tukaj je vhod. Vstopi.

Kralj.

Hodi ti naprej. (*Oba vstopita*).

¹ Cuculus melanoleucus, ki prè samo o deži živi.

² Dakšana pomenja »južen« in »prijazen«.

³ Gaertnera racemosa.

⁴ Jasminum multiflorum.

⁵ Sanskrtska beseda za ljubezen »sneha« znači tudi »mokroto«, »vlažnost«.

Kralj.

Slabo sem pogodil; mislil sem, da
odpravim vse nezgode, če grem na spre-
hajališče; kajti

Zelo sem hrepenel po šetališči,
Pa to veselja mi ne dela nič;
Vsaj zdi se mi tako kot da bi proti
Deroči vodi moral plavati.

Vidušaka.

Kako je neki to?

Kralj.

Hudó mi bog ljubezni rnil je
Srcé, ki neprestano hrepeni
Po bitju krasnem in nedosegljivem;
In kaj početi mi je zdaj, povej,
Ko južni veter listje že suši
In mango z novim brstjem krasi se?

Vidušaka.

Dovolj si jadikoval; kajti v kratkem
ti Kâma vse želje izpolni in se s teboj
sprijazni.

Kralj.

Tvoja brahmanska beseda mi je porok
za to.

Vidušaka.

Glej, gospod krasoto prirode; ona ti
kaže, da se je uže spomlad približala.

Kralj.

Gotovo; z veseljem zapazujem drevo
za drevesom.

¹ Mangifera indica.

Tu le zapazil sem kuravako¹,
Na vrhu belo, modro ob straneh;
Tam le ašokin² cvet pokaže se
Iz popka, saj je že celo rudeč;
In novo brstje tam na manginem
Drevesu rujavi cvetični prah;
Tako spomlad razvila se je zdaj,
Da otrok ni, pa tud' še deva ne.

Vidušaka.

Glej, prijazno te vabi sedež iz črnega
marmelna v senčnici, spletenej iz atimuk-
tinega³ brstja; na njeno cvetje so sedle
bučele in podrle ga na tla. Sprejmi pri-
jazno vabilo.

Kralj.

Če tako hočeš, pa dobro. (*Oba sedeta*).

Vidušaka.

Prijatelj, oziraj se po ovijalnicah in
pomiri hrepenenje po Urvašiji.

Kralj (zdihovaje).

Cvetoče ovijalnice v tem logu,
Če prav nazaj do zemlje hrepeni
Njih rast, razvediti mi ne mogó
Očij, razvajenih po njej zeló.

Premišljuje tedaj vedno, kako bi se mi
mogle moje želje vresničiti.

¹ Rudeči amaranth, ali rudeče cvetoča
Barleria.

² Jonesia Ašoka, drevo srednje velikosti,
ima cvetje oranžine barve, ki pozneje prehaja
v rudeče. To cvetje v mesecih sušcu in malem
travnu po noči jako lepo diši in presega gledé
lepote skoraj vse cvetice.

³ Premna spinosa.

Vidušaka.

Ko se je Véliki Indra v Ahaljo zaljubil,
dajal mu j · bil njegov zdravnik svete; pri
tebi pa ta posel jaz zdaj opravljam saj
sta oba brez uma.

Kralj.

Goreča ljubezen pozna pripomočke vse.

Vidušaka.

Uže premišljujem; pa nikar me ne
moti z večnim jadikovanjem.

Kralj (vzdigne se).

Gotovo težko pridobim si drago;
Pa vender bog ljubezni javlja zdaj,
Da hoče izpolniti želje vse:
Neznana radost polni mi srcé.

(Sedi zamaknen v duševno bolest).
(Po zraku pridete Urvaši in Čitralekhá).

Čitralekhá.

Kam pa greš in kaj je namen tvo-
jemu potu?

Urvaši.

Prijateljica, takrat ko sem se na gori
Hemakuti na veji spotaknola, zasmehovala si me bila in zdaj pa vprašaš, kam
da grem?

Čitralekhá.

Gotovo hočeš h kralju Pururavasu?

Urvaši.

Takó je; ta svoj kan hočem izvršiti,

ne oziraje se na to, kar velela sram-žljivost.

Čitralekhā.

Koga si poslala kot posla naprej?

Urvaši.

Svoje srcé.

Čitralekhā.

Sámo tedaj naj bi opravilo tak posel?
Kdo ti je tako svetoval?

Urvaši.

Bog Madana je tako naročil.

Prijateljica, lepši si mi dozdeva danes,
nego takrat, ko sem ga prvokrat videla.

Čitralekhā.

Res je to, stopive bliže.

Urvaši.

Ne še: hočem se poprej s zagrinjalom
prikrita bližati in poslušati, o čem se z
svojim spremljevalcem na samem raz-
govarja.

Čitralekhā.

Kakor hočeš. (*Obe storite, kakor pove-
dano*)

Viduśaka.

Izumel sem sredstvo, po katerem se
moreš združiti z devo, ki jo ljubiš, in
kateri se je težko približati.

Kralj (molči).

Urvaši.

Kdo je ta srečna žena, ki se sme po-
našati, da on po njej hrepeni?

Čitralekhâ.

Zakaj se tako po človeško obotavljaš?
Zamisli se in skušaj z globokim premiš-
ljevanj-m to proučiti.

Urvaši.

Bojim se, da ne bi tega vsled svoje
moči takoj spoznala.¹

Vidušaka.

Poslušaj tedaj, izumel sem sredstvo;
da se moreš združiti s predrago.

Kralj.

Govori.

Čitralekhâ.

Potem ne morem ugovarjati.

Urvaši.

Pokaži mi tedaj pot, da ne bom imela
nepotrebnih zaprek.

Čitralekhâ.

Pogum velja. Se ne spominjaš, da je
naju sveti učitelj podučil v umetnosti,
da se moreve nevidljivi storiti, in se ubra-
niti sovražnikov, ki jih imajo bogovi?

¹ Bogovi in pobožni puščavniki morejo po
globokem premišljevanju vse skrlvnosti spo-
znati.

Urvaši.

Res, spominjam se še.

Čitralebkhâ.

Pošli sve do kraljevega grada, ki je največja krasota mesta Pratištana ob stoku Jamune in svete Gange, čija voda je tu najsvetejša. Dozdeva se mi, kot da bi kraljev grad odseval iz svetih vodâ.

Urvaši (se poželjivo tja ozira).

Po pravici se sme reči, da so se ne besa tja preselila. Oh, kde utegne neki biti pomočnik zapuščenim.

Čitralebkhâ.

Gotovo zveve to, stopivši v log, ki je tako krasen, kakor nebeška livada.

(Obe stopate doli).

Čitralebkhâ (zapazivši kralja. vesela).

Prijateljica. tu le je kralj: enak je mesecu. ki se je prav zdaj prikazal, ča kajoč svetlobe.¹

Vidušaka.

Idi spat; potem pa lahko sanjariš o združenji; nariši si na tablo podobo Urvašije in ogleduj jo.

¹ Če mesec vzhaja, bled je še: polagoma še le dobi popolen svit, ker je videti, kot da bi postal, mislili so si Indi, da čaka svoje svetlobe.

Urvaši (radostna).

Obupno srcé, ojači se, ojači.

Kralj.

Nobeno tvojih sredstev ne pomaga;
Srcé mi Káma teško ranil je.
Kakó naj si privabim spanec sladki,
Da v sanjan, draga, mi prikaže se?
Če tudi ljubico naslikam krasno:
Solzá ne vsahne mojih nikdar vir!

Čitralkha.

Slišiš?

Urvaši.

Da, slišim; pa srcé vender ni zado-
voljno.

Vidušaka.

Do tega s'ga moč mojega razuma.

Kralj (vzdihovaje).

Neznane so skeleče srčne rane
Predragej; morda tudi zaničuje
Nesrečnega ljubimca, ker nje um
Prebistri ljubav mojo prav pozna.
In Madana, da škodaželjni bog
Povzročil je, da upi moji po
Zedinjenju s predrago splavali
Po vodi so. Naj se raduje le.

Čitralkhá.

Čuješ li?

Urvaši.

Oh, oh, kako me zaničuje! Ne morem
mu z besedami odgovoriti: po svojej ne
beškej moči si hočem priskrbeti brezov

list: nanj napišem stih in ga vržem mej njiju.

Čitralkhā.

Zlagam se s teboj.

Urvaši (piše in vrže list tja).

Vidušaka (v strah).

Kaj pa je to? Ali je kačja koža padla na tla?

Kralj (premišljeva).

Ne, prijatelj moj, to ni kačja koža, nego brezov list; na katerem je nekaj napisanega.

Vidušaka.

Bržkone je nevidljiva Urvaši slišala tvoje jadikovanje in list napisala, da te ona enako gorko ljubi, kakor ti njo.

Kralj.

Moja želja se vender spolnjuje; (*vzame list in ga čita; vesel*) ti si prav pogodil.

Vidušaka.

Zdaj pa bodi dobre volje. Slišal bi pa vender tudi rad, kaj je napisano.

Urvaši.

Kako si ti vljuden!

Kralj.

Slušaj! (*čita*):

Gorkó da ljubim tebe, dragi moj
Gospod, ti znano ni; da tudi tvoje
Za me gori srce, kako bi to
Spoznati mogla? Moja postljica

Lepo postljana* z biseri krasno
Mi ne ugaja več. In veter topli,
Ki veje iz nebeških pokrajin,
Mi žge teló, kot ogenj prav močan.

Urvašž.

Kaj neki zdaj poreče ?

Čitralkbâ.

Ali ne govore dovolj jasno njegovi
udje, ki so ovenelim stebлом podobni.

Vidušaka.

Kakor da bi kdo mene lačnega nasitil,
tako me veseli, da si potolažen.

Kralj.

Samo potolažen? Le poslušaj :

Ta stih, ki draga napisala ga
Na list, in ki naznanja mi, da njena
Ljubáv enaka mojej je vsigdar,
Ta stih mi toliko velja, kot njen
Obraz in njeno čarobno oko,
Če vjema z mojim se pogledom le.

Urvaši.

Najina ljubezen je enaka.

* Doslovno: moja posteljica na koralinem drevesu. To je eno iz mej rajskih dreves, ki namesto listja in sadja bisere in žlahtno kamenje donša, na čijih žarkih počivajo božja bitja.

Kralj.

Pot' mojih prstov bi pomazal list;
sprejmi ga tedaj ti.

Vidušaka.

Pokaži, videl bi rad, ali ti Urvaši
sad odreka ko ti je uže evet željâ po-
kazala?

Urvaši.

Dokler se ne ohrabrim, stopiti predenj
idi ti k njemu in govori v mojem imenu.

Čitralkhâ.

(*Odvzame zastor in stopi pred kralja.*)
Bodi zmagonos n, Vêliki kralj!

Kralj (vesel).

Dobro došla, krasna deva:

Ko prvokrat bilé ste združeni,
Sem bolj se radoval ko zdaj, ko sama
Prišla si k meni: Jamunâ in Gangâ
Zedinjeni le ste veselja vir.

Čitralkhâ.

Ali se ne vidijo najpoprej megle, po-
tem še le blisk?

Vidušaka.

Ni to Urvaši? Goto vo pa je njena
ljuba prijateljica.

Čitralkhâ.

Urvaši se tebi, vêliki kralj, spodobno
poklanja in naznanja.

¹ V indijski erotiki je pot znamenje vroče
ljubezni.

Kralj.

Kaj naznanja?

Čitralekhā.

«Ko so me sovražniki bogov v veliko zadrego spravili, takrat si ti bil moja pomoč. Odkar sem tebe videla, véliki kralj, zelo me nadleguje ljubezni bog: mogočni vladar, usmili se me!»

Kralj.

Da Kāma trdosrčni drago muči,
Mi pripovedaš; tega pa ne veš,
Da Pururavas koprni po njej?
Oba enako gorko ljubita.
Razbeljeno železo druží se
Z razbeljenim, narava pravi to.

Čitralekhā.

Prepričala sem se, draga prijateljica, da je Madana kralju še hujšo rano vsekala, nego tebi; bližaj se mu tedaj; jaz sem oznanjevalka njegove ljubezni.

Urvaš.

Nestanovitna prijateljica, z lahkim srcem me zapuščaš.

Čitralekhā.

V kratk-m bove videli, katera družico zapušča.

Urvaši (odvzame sramežljivo zagrinjalo).

Zmaguj, zmaguj, kralj.

Kralj (veselo).

V resnici zdaj sem zmagal jaz, ker si
Besedo «zmaga» ti spregovorila;
Besede te od Tebe nihče še
Ni čul, kot Vel'ki Indra in pa jaz.

(Kralj jo prime za roko in jej veli sesti).

Vidušaka.

Častna deva zakaj pa mene ne po-
zdraviš, ki sem zvest prijatelj kraljev?

Urvaši (se mu smehljaje naklanja).

Vidušaka.

Čast in slava tebi!

Posel bogov (govori za kulisami).

Povej Urvašiji, prijateljica,
Naj le požuri se; vladar vetrov
In bogi vsi bi radi videli,
Kako predstavljate vi igro, ki
Jo vas je Bharata naučil¹ modri;
Opravite pa spretno posel svoj.

(Vsi poslušajo).

Urvaši (se razžalosti).

Čitralekhâ.

Draga prijateljica, si slišala besede,
katere je posel bogov spregovoril? Vélíki
kralj naj mi dovoli, da odidem!

Urvaši.

Niti besedice ne morem spregovoriti;
tako sem potrta!

¹) Ko si bila še v nebesih.

Čitralkhâ.

Véliki kralj! Urvaši ti naznanja. da je odvisna od tuje oblasti, rada bi imela dovoljenje za odbod, da bi mogla bogovom pokorščino skazati.

Kralj (zelo ganjen).

Nočem se ustavljati povelju, ki ga vama daje vajn gospod; pa spominjajte se mene.

Urvaši (odhaja žalostna in pogleduje kralja).

Kralj (zdihovaje).

Kaj mi zdaj pomaga moje okó?

Vidušaka (hoče list pokazati).

Nama ostane brezov — (*pretrga govor; za sé*) ko sem Urvaštjo ugledal. čudil sem se, pa nisem zapazil, da mi je list pal na tla.

Kralj.

Dragi, kaj si hotel reči?

Vidušaka.

Da ne smeš obupati, ker je močno na te navezana; če tudi odide od tod njena ljubezen ne mine.

Kralj.

Takisto pravi tudi mi srcé:
Res skrbno je skrivala svojo ljubav,
Pa rožice, ki tresle so se na
Kipečih nedrih, javljale so jasno,
Da gorko ljubi zalo me deklé!

Vidušaka.

Srcé mi trepeče; ne bo več dolgo in ti omeniš list.

Kralj.

Kako naj razveseljujem svoje okó? *(malo premišljuje)* Prijatelj, daj mi brezov list.

Vidušaca.

(Gleda v strahèh na vse strane). Oh, ne morem ga najti; bržkone je z Urvašijo šel v nebesa.

Kralj.

Bedak je v vsem nezanesljiv; pošíči ga vender.

Vidušaka.

Morda je tu, morda pa tam. *(Skače na vse strani in išče).*

(Kraljica z služabnico Nipuniko in s spremstvom nastopi).

Kraljica.

Nipunikâ si res videla, da je kralj z Manavakom stopil v to le senčnico?

Nipunikâ.

Sem-li ti kdaj kaj družega poročala, nego resnico?

Kraljica.

V grmovje hočem tedaj stopiti in poslušati, o čem se ž njim zaupljivo razgovarja; prepričam se pri tej priliki, govoriš li resnico ali ne.

Nipunikâ.

Kakor ti ugaja.

Kraljica (šetaje in oziraje se sem ter tja).

Draga Nipunikâ kakšen list je to, ki ga nama južni veter nasproti nese? Enak je sveži skorji.

Nipunikâ (spoznavši ga).

To je list iz brezove skorje. Dasi se se vrti, vendar se more videti, da je popisan; obtičal je na tvojih nanožnicah¹ (*pobere ga*). Smem list prečitati?

Kraljica.

Dobro, prečitaj ga.

Nipunikâ (prečitavši).

To ti je lepa reč. Urvaši kralju svojo ljubezen izpoveda: mislim, da je list nama po neopreznosti Manakovi v roke prišel.

Kraljica.

Dobro, zdaj pa hočevi s tem darom k ljubimcu apsaras iti.

Kraljica (gre s spremstvom okolo senčnice).

Prijatelj dragi, kaj se giblje tam ob robu raskošnega brega, ki ni daleč od našega šetališča?

¹ Indijske kratice nos jo tudi na nogah prstane.

Kralj (vstavši).

O veter malajanski¹, zvesti ki
Prijatelj si spomladi, sprejmi zdaj
Prenežni cvetni prah, da ti nikdar
Vonjave ljubke manjkalo ne bo.
Kaj neki ti koristil bode list
Predrage, ki si mi poprej ga vzel:
Saj veš, da razni tolažitelji
Pomagajo ljudem zaljubljenim.

Nipunikâ.

Glej, kraljica, glej, ta list se išče.

Kraljica.

Vidim.

Vidušaka.

Zmotilo me je pavovo pero, ki je po
barvi enako ovenelemu ašoku.

Kralj.

Popolnem sem pobit.

Kraljica (pristopivši)

Ne toži več, mož; tu le je list.

Kralj (osupel, za sé)

Kaj? kraljica? (v zadregi) Pozdrav-
ljam te.

Vidušaka.

Prijatelj prav pošteno si se spekel.

Kralj (brijatelju).

Kako se zdaj izkopljem?

¹ «Malaja» gorovje na Malabaru.

Vidušaka.

Če se pri tatu najde ukradeno blago,
potem laž ne pomaga nič.

Kralj.

Kraljica, tega lista ne iščem nego
druzega, na katerem je pobožni izrek na-
pisan.

Kraljica.

Gotovo lastno srečo človek rad za-
kriva.

Vidušaka.

Daj mu hitro jedí, da se mu žole
pomiri.

Kraljica.

Nipunikâ, naglo je brahmanec prija-
telja potolažil.

Vidušaka.

Celo hudega duha pomiriš, če le samo
jed omeniš.

Kralj.

Norec, ti še mene ugonobiš, ki sem
se pregrešil!

Kraljica.

Ne, dragi soprog, ti se nisi pregrešil:
jaz sem grešnica. Kaj prežim tukaj. saj
vem, da me ne vidiš rad? Nipunikâ, hodi.
(*Odhaja jezno.*)

Kralj.

O ipusti, draga, vitka kakor jelka,
Priznavam rad, da grešil sem teškó.

Če se gospod jezi, gotovo je
Le sluga kriv, ker on je gneva vzrok.

(Kralj poklekne pred njo).

Kraljica.

Ne delaj tako. *(Za se)* Lahkomiš ljni
ta čin previsoko čislam. Bojim se kesanja.
saj ga k temu samo vljudnost sili.

Kraljica

(pusti kralja klečečega in odide z spremstvom).

Vidušaka.

Kakor deroča reka o deževnem vre-
menu je odšla. Prijatelj, ti pa vstani.

Kralj (vstane).

Ljubimec pravi naj, gorkó da ljubi,
Srcá ti ženskega ne pridobi,
Če mu beseda iz sreča ne gre.
Kakó bi mogel žlahtni kamen kdaj
Ugajati, če je pobarvan le
Umetno. Saj to vidi znalec v ak.

Vidušaka.

Golo resnico govoriš; kogar oči bolé,
ta v bližini bleska svetilničnega ne more
prenašati.

Kralj.

Dasi gorim in živim za Urvašijo, pa
vendar kraljico visoko čislam. Ker se na
to celo ni ozirala, da sem pokleknol pred
njo, hočem odslej njej nasproti odločno
postopati.

Vidušaka.

Upam in ž lim, da svojo odločnost
tudi v djanji pokažeš. ne le v besedah.
Jaz pa sem lačen; skrbi za to, da bom
imel kaj prigriznoti; pa tudi za te je čas,
da se okrepiš in skoplješ.

Kralj (k višku pogledavši).

Zares, prijat lj dragi, minol j
Že predpoldan, upehan pav je šel
Počivat pod drevo u jamico,
Ki jo je ohladila vodica.
Bučelice pregoste séle so
V odprte popke karnikarine,
In race zdaj ostavljajo vodó
Pretoplo, ter po hladnem lotusu
Prežé na bližnjem bregu; v kletki ozki
Papiga koprní po vodici.

(Vsi odstopijo).

Konec drugega djanja.

Tretje djanje.

(*Predigra*)

(*Dva učenca Bharata, nebeškega gledališčnega ravnatelja nastopita*).

Prvi.

Prijatelj Palava, ti si nosil sedež¹ učenika, ko je zapustil ognjišče in šel k Vélikemu Indru, jaz pa sem ostal tu, da čuvam svetišče. Povej mi, je li ugajala bogovom predstava najinega učitelja, ali ne?

Drugi.

Prijatelj Galava, ali je ugajala, ali ne, tega ne vem. Pa v igri «Boginja Lakšmî»²

¹) Brahmanski puščavniki morajo imeti svoj sedež, tigrovo ali kozlovo kožo. Kamorkoli hodijo, povsod si to kožo seboj jemljejo, ali jo učenci za njimi nosijo. (Šankar Pandit).

²) Lakšmî, Višnuva žena, je boginja sreče in lepote.

si izbira moža» zloženej po Sarasvatiji¹ je strastno svojo ulogo izvrševala, dasi se vrsté tam nagloma razni občutki in strast nema mesta.

Prvi.

Hotel si povedati, da igra ni bila brez hibe?

Drugi.

Takó je; ni igrala pazljivo in radi tega jej beséda ni tekla točno.

Prvi.

Kakó na primer?

Drugi.

Glej tako le. Ona je nastopila kot Lakšmi in Menakâ je igrala boginjo Varuni. Ta jo je tako le vprašala: »Stražniki treh svetov in Kešavâ² so se zbrali; kateremu je tvoje srce udano?

Prvi.

Dalje, dalje,

Drugi.

Ona bi bila imela povedati: »Puru šottamu«, pa se je zmotila in rekla: »Pururavasu«.

Prvi.

Za boga, človek se mora pokoravati mogočni osodi! Se li ni učitelj jezil nad njo?

¹) Sarasvati — boginja govornišva.

²) Kesava — Višnu.

Drugi.

Gotovo; proklel jo je, Véliki Indra pa pomilostil.

Prvi.

Kako to?

Drugi.

«Ker si zanemarila moj poduk, ne sm. š dalje v nebesih bivati», taka je bila kletev. Véliki Indra pa je k Urvašij, ki je sramežljivo oči povešila tako le govoril: «Tvoj-mu ljubimcu ki me v bitvah podpira moram ljubav skazati: dovolju jem ti tedaj, da se smeš tako dolgo ž njim družiti, dokler on ne zagleda zaroda od t-be.»

Prvi.

Tako se dogaja Velik-mu Indru, ki srcé človeško dobro pozna.

Drugi

S pogovarjanjem sva zamudila čas za kopel; zdaj pa hajd k učitelju.

(Oba odstopita.)

Konec predigre.

Dvornik (naslopi).

V mladostnih letih gospodar se vsák
Prav močno trudi blago zbirati,
Pozneje pa sinovom prepusti
Skrbi velike in počiva rad.

Pa moja služba, ki moči mori,
Ne da odduška mi nobenega,
Ker dan za dnevom trdo se potim:
Glej, ženske stražiti je teška stvar.¹

(Šeta se sem ter tja). Kraljica. hči ka
šjanskega vladarja si je naložila teško
pokoro in mi je dala ta le ukaz: «Vsej
jezi sem slovo dala in po Nipuniki kralja
prosila, naj mi pomaga, spolniti dano be-
sedo; v mojem imenu mu poročaj to. H
kralju hočem tedaj iti in pogledati, je li
uže končal večerno molitev. *(Šeta se in
gleda okolo).* Zares, v kraljevem dvoru je
zvečer prijetno; kajti

Kot iz lesa bi bili, tako mirno
Sede tam pavi, zlo utrujeni;
Iz oken se vali dišeči dim, ki
Golobe na vrhéh zakriva vse.
In stare ženice, opravljene
Po stari šegi, zdaj prižigajo
Svetilnice večerne, ki vsegdar
Naznanjajo nam srečo, blagostan.²

(Ozira se naprej)

Glej, glej, kralj gre tu sem, in je enak
Veliki gori, ki ima še zdaj

¹ Indi so svojim haremom — antahpura —
kot stražnike postavili eunuhe.

² Indi si mislijo, da tistega nesreča zadene,
ki ra večer prepozno luč prižge ali pa tega
celó ne stori. Zarad tega si tudi najubožniši
ljudje vsaj nekaj luči priskrbe. Narod misli,
da Lakšmi, boginja sr-če, po noči okolo hodi
in tiste hiše pohaja, ki jej dopadajo. Če tam
luči ne najde, obrne se in nikoli več ne pride.
(Šankar Pandit.)

Peruti in pa giblje se.¹ Ker n u
Na rebrih raste karnikarica,
Se mi dozdeva, kot bi deklice
Z svetilnicami ga obdajale.

Tam, kjer ga morem dobro videti, bo
dem ga pričakoval.

*(Kralj nastopi, kakor je popisano s sprem-
stvom in z Vidušakom).*

Kralj (za se).

Za zdihovanje manjkalo je časa,
Prijetno sem tedaj preživel dan.
Kako prebijem pa predolgo noč?
Vesetje vedno mene se boji.

Dvornik (približavši se).

Zmaguj kralj, zmaguj! Kraljica ti to-le
naznanja: »Sè strehe bisernega gradu se
mila luna lepo ogleduje; pridi tja; priča-
kujem te tam, dokler se mesec z svetlobo
ne združi.«

Kralj.

Dobri Latavja, povej kraljici, da iz-
polnim njeno željo.

Dvornik

Kakor zapoveduješ, gospod. *(Odide.)*

Kralj.

Prijatelj, kaj misliš, ali kraljico res
kaka zaobljuba nagiblje do tega?

¹ Indi menijo, da so bregovi nekda bili
krilati. Karnikarice se primerjajo vitkim slu-
žabnicam.

Vidušaka.

Jaz tako sodim, da hoče svojo hibo
popraviti, da te je prezirala ko si poklek-
nil pred njo; zaobljuba jej je samo pret-
veza.

Kralj.

Go'ovo si pogodil pravo zdaj;
Če modre žene kdaj prezirajo
Ljubimcev svojih ljubezniv poklon,
Se kesajo potem in skušajo
Prav sramežljivo se približati.
Pokaži mi tedaj do grada pot.

Vidušaka.

Po stopnicah koralinih, ki so enake
Ganginim valovom, hodi do grada, kder
je zelo krasno.

Kralj.

Hodi naprej.

(*Kralj in Vidušaka stopata po stopnicah-
navzgor*).

Vidušaka.

Prijazna luna se mora skoraj prika-
zati; na vshodu se uže rudeči in jasni.

Kralj.

Svitloba mesečna, ki skriva se
Za goro vshodno¹, že pregnala je
Temoto; kakor jasnih par očíj,

¹ Bajeslovna gora, iznad katere vzhajata
solnce in mesec.

Od katerih se lasje odgrnejo;
Razveseli me jasna vshodna stran;
Njen svit vzraduje vselej mi srcé.

Vidušaka.

Oh krasota! Kakor pogača iz sladkorja
se je pokazal gospod zelišč.

Kralj (smehljaje se).

Ti pa misliš vedno na jed. (*roke skleniši poklekne*).

Poklanjam se ti, Veliki vladar,
Ki se podajaš k solncu v tihi noči,
Da uspešno se vrši pobožnih dar;
Z ambrozijo umrlih šitiš duše
Proganj š čudotvorno temno noč.
In prestol ti je čelo Šivovo.¹ (*Vstane*)

Vidušaka.

Tvoj praded ti javlja po brahmanu
da te odpušča v milosti. Sédi, jaz bi tudi
rad ugodno sedel.

Kralj (séde in reče spremstvu):

Ker luna jasno sveti, brlé vaše svetilnice in so nepotrebne; počinite si

Spremistvo.

Kakor zapoveduješ, kralj. (*Odide*).

Kralj (mesec opazovaje).

Prijatelj v kratkem pride kraljica.
Dokler sva še sama, hočem ti opisata svoj
položaj.

¹ Šiva nosi na čelu mesec kot ozdobo.

Vidušaka.

Jaz ga takó poznam. Ker si toliko
pri Urvašiji videl, smeš dobre nade gojiti.

Kralj.

Zares bolé skeleče srčne rane,
Ki jih mi vsekaj je ljubezni bog.
Če silna reka zaletuje se
Ob skale, stokrat večo moč dobi;
Tako ojači se ljubezni sila,
Če najde tvrdovratniši odpor.

Vidušaka.

Ker se tvoji oveneli udje bliščé, zato
se nadjam. da se v kratkem z drago Ur-
vašijo združiš.

Kralj (javljajoč nek znak.)

Z besedami, ki polne so tolažbe,
Krepčam me vspešno v žalosti in togi;
Desnica¹ moja je zatrepetala;
To znači mi, da želje se spolné!

Vidušaka.

Brahmanska beseda nikoli ne prevari.

*(Kralj čaka nadepoln; na zračnem vozu
se javlja Urvaši v opravi zaljubljene ženske,²
ki obišče svojega ljubimca).*

Urvaši (ogledovaje se).

Se ti dopada ta obleka za pohod,

¹ To velja pri moških kot dobro znamenje.

² V Indih je bila navada, da so hetare za-
hajale k moškim.

brez posebnega krasa in s črnim ogri-
nalom?

Čitralekhâ.

Nimam dovolj besed, da bi ga slavila;
rada bi bila Pururavas.

Urvaši.

Prijateljica, Madana ti zapoveduje:
«Brzo pelji Urvašijo do stanovanja tega
častnega moža».

Čitralekhâ.

Nisve uže dospela do grada tvojega
ljubimca, ki je enak vrhu Kailâsove gore?

Urvaši.

Zamisli se in povej mi vsled tvoje
nebeške moči, kde je zdaj moj ljubček in
kaj dela?

Čitralekhâ.

(*Zamisli se; za se.*) Hočem se malo
pošaliti ž njo. (*Glasno*). Nekje, kjer biva
zdaj, jako je primerno za razveseljevanje,
da uživa veselje, družiti se z drago, po ka-
terej je uže dolgo hrepenel.

Urvaši (se užali).

Čitralekhâ.

Nespametna, misliš mar, da je ta lju-
bica druga?

Urvaši.

Po nepotrebnem me muči dvom.

Čitralkhā.

Na strehi bisernega grada biva kralj;
edini Vidušaka mu dela družbo. Bližajve
se mu.

(Obe se s zraka spustite.)

Kralj.

Prijatelj dragi, z nočjo raste ljubezni
muka.

Urvaši.

Pri teh besedah, čijih pomen je neja-
sen. trepeče mi srce. Skrijve se in poslu-
šajve njegovo jadikovanje, da zgine najin
dvom.

Čitralkhā.

Kakor se ti rači.

Vidušaka.

Uživaj vendar te nektarske mesečine
žarke.

Kralj.

Prijatelj dragi, žarki lunini
In druga sredstva srčnih mojih ran
Ne ozdravé, ni mehka postelj ne
In cvetk dišečih, lune žarki ne,
Ne biseri, mažilo tudi ne;
Edino deva krasna Urvaši.
Le sladka nje peseda rešiti
Skelečih mene more srčnih ran.

Urvaši.

Moje srcé, ki si me zapustilo, in k
njemu šlo, ti si doseglo svoj namen.

Vidušaka.

Pri meni je prav takó; če si želim
sladkarij in pogače, pa je nedobim,
mislim si, da je imam in se tolažim.

Kralj.

Pa ga v kratkem dobiš.

Vidušaka.

Ti pa tudi njo.

Čitralkhâ.

Poslušaj, ti nezadovoljna, poslušaj.

Vidušaka.

Kaj pa ti misliš?

Kralj.

Ko sva sedela tam na vozu, ki
Se zibal je močno, se rama ta
Dotaknola je njenih krasnih udov,
In je dosegla smoter svojih želj.
Vse drugo pa telo ni vredno, da
Ga zemlja nosi in da še živi.

Čitralkhâ.

Čemu se neki obotavljaš zdaj?

Urvaši (hitro pristopivši).

Stopila sem pred Vélikega kralja, on
pa se jako mrzlo meni nasproti vede.

Čitralkhâ (smehljaje se).

Ti nestrpljiva stvar, mar ne véš da
še nosiš čarobni zastor in da si nevidljiva.

Glas (za kulisami).

Semkaj, vladarica, semkaj, tu je pot
(*Obe poslušate in se presrašite*).

Vidušaka.

Glej, glej, kraljica je došla; varuj svoj
jezik.

Kralj.

Ti pa se drži resnobno, prijatelj dragi.

Urvaši.

Kaj mi je zdaj storiti?

Čitralebka.

Dovolj je jadikovanja. Naju ne vidi
nihče, ker sve skriti. Kraljica je po pu-
ščavniško opravljena; gotovo v kratkem
zopet odide.

(*Kraljica nastopi se spremstvuom, kinosi darove*¹⁾).

Kraljica (mesec opazujejoč).

Nipunikâ, kaj lepô se sveti sveti me-
sec, združen z Rohinijo.²

Nipunikâ.

Še lepše se sveti kralj, če je združen
s kraljico (*bodi sem ter tja*).

Vidušaka (kraljico ogledovaje).

Ne vem, ali dobim dar njen, ali jej pa
služi ta obljuba samo za pretvezo, ker bi

¹⁾ Če se zaobljube izvršujejo, dobivajo
navzoči brahmani darove.

²⁾ Z svitlobo.

rada popravila svojo, hibo oholo prezirajoč tebe, ko si pred njo pokleknil? Saj meni se denes posebno lepa zdi.

Kralj (smehljaje se).

Oboje bode prav; meni se pa dozdeva drugi uzrok posebno verojeten, kajti

Opravljen je v belo oblačilo;
Njo krasi to, kar redno nosi vsaka
Omožena¹; v lasih se vidi samo
Mladičje durvino²; kot da obljuba
Ponižnost bi zahtevala, tako
Je proti meni preprijazna zdaj.

Kraljica (pristopivši)

Zmaguj, kralj, zmaguj!

Spremstvo.

Zmaguj, kralj, zmaguj!

Viduška.

Dobro došla, kraljica!

Kralj.

Pozdravljam te. (*Prime jo za roko in jo vede k sedežu.*)

Urvaši.

Po pravici se imenuje kraljica; po

¹ Žene si drgnejo roke s žafranom, nosijo na čelu rudeč znak in okoli vrata niz steklenih biserov. Hočeš, nočeš mora vsaka Indijka, če hoče veljati za ženo, to nositi in opravljati.

² Ki ostane pri daritve neporabljeno durva — *Phanicum daitylon*.

svojem dostojanstvu nikakor ne zaostaja
za Sačijo.¹

Čitralekhâ.

Zeló je lepa ; tebe ne slepi za ist.

Kraljica.

Zarad svojega soproga imam posebno
zaobljubo izvršiti; oprosti, da te za trenotek
motim.

Kralj.

Ne govori tako ; tvoja navzočnost je
meni milost, pa ne motenje.

Vidušaka.

Tacega motenja si mnogo želim, ki
mi donáša daril.

Kralj.

Nipunikâ, kako se imenuje kraljičina
zaobljuba?

Kraljica (se ozre na Nipuniko).

Nipunikâ.

«Sprava z ljubimcem» se imenuje.

Kralj (oziraje se na kraljico).

Brez vzroka zdaj po zaobljubi tej

Teló slabiš, ki silno nežno je.

Podložnika pomirjaš, ki pa sam

Srčno želi se spraviti s teboj.

Urvaš.

Prav močno jo spoštuje.

¹ Indrova žena.

Čitralekhâ.

Nespametna, zeló uljuden je omikan
mož, če njegovo srcé gori za drugo.

Kraljica.

V tem se uža kaže moje zaobljube
moč, da kralj tako žaluje zarad mene.

Vidušaka.

Ne odgovori ničesar; ne spodobilo
bi se, prijazno besedo odbiti.

Kraljica.

Služabnice, donašajte darove, da mo-
rem lunine žarke počastiti, ki padajo na
biserni grad.

Spremstvo.

Kraljica, tukaj so dišave, cvetice itd

Kraljica.

Dajte je sem. (Časti lunine žarke z cveti-
cami in drugimi rečmi). V darilo prine-
site, deklice, brahmancu pogače.

Spremstvo.

Kakor ti zapoveduješ, kraljica. Častiti
Manavaka, vzemi te pogače.

Vidušaka (vzemši pogačo s skledo vred).

Kraljico naj bogovi blagoslovijo; njena
zaobljuba naj jej donaša mnogo sadú.

Kraljica.

Soprog, hodi.

Kralj.

Pridem.

Kraljica

(počasti kralja in se mu s sklenenimi rokami,
naklanja).

Mesec in Rohinijo kličem za priče
da tebe, dragi soprog, odpuščanja prosim
Kterakoli deva je draga tvojemu srcu in
kterakoli se s teboj družiti želi. uživajta
svobodno mejsobno ljubáv; to vama drage
volje dovoljujem in vaju zagotavljam, da
bom z vsako prijazno občevala.

Urvaši.

Ne vém, kako mi je razumeti njene
besede; pa vender se ohrabruje moje srcé.

Čitralkhá.

Blaga in zvesta kraljica ti dovoljuje,
da moreš brez zaprek občevati z ljubljje-
nim kraljem.

Vidušaka.

(Glasno) Ali se brigaš za kralja?

Kraljica.

Norec, pripravljena sem odpovedati
se lastnej sreči, da le njega osrečim; iz
tega moreš soditi, ga li ljubim, ali ne.

Kralj.

Ti moreš drugemu me podariti,
V verige suženske me ukovati;
Nikakor ne ravnám s teboj takó,
Kot, bojazljiva, si predstavljaš ti.

Kraljica.

Naj bo to kakor hoče; opravila sem zaobljubo, da se spravim z dragim; hodi-
dite tedaj, deklice!

Kralj.

Če si koga pomirila, ne smeš ga za-
pustiti tako hitro.

Kraljica.

Nikoli še nisem zaobljube prelomila.
(*Kraljica s spremstvom odhaja*).

Urvaši.

Kralj ljubi kraljico, pa vender srcé
moje hrepeni po njem.

Čitralkhá.

Kako bi to tudi mogla, ker tako trdno
upaš.

Kralj (pristopivši k sedežu).

Prijatelj, je kraljica uže daleč?

Vidušaka.

Govori brez ovinkov. Mislila je, da si
neizlečljiv, in je bežala, kakor zdravnik
od človeka, kateremu ni več pomagati.

Kralj.

Le Urvaši —

Urvaši (za se).

Doseže danes cilj željâ?

Kralj.

Kakó bi srečen bil, da slišim žvenk
Nanóžnic drage mile tihi sladni,
Naj tiho se prikrade mi za hrbtom
In pa z roko zakrije mi oči!
Naj draga jo prijateljica privede
Sè silo sem na streho in premaga
Ves njen upor: takó se želje mi
Spolné, srcé pa bo pomirjeno.

Urvaš.

To željo mu hočem za šalo izpolniti.
(*Pride od zadej in zakrije kralju oči*)

Čitralkhá (Vidušaku namigne).

Kralj (da na znanje, da čuti njeno rokò).
Gotovo je to krasna deva Nârâjonova.

Vidušaka.

Po čém poznaš to ?

Kralj.

Nje roka, ki pokriva mi oči,
Z občutkom nežnim polni mi srcé.
Le žarkom luninim odpira se
Ašoka nočni, solnca blesku ne.

*Urvaš (potegne roke nazaj in stoji sramežljivo
pred kraljem).*

Bodi zmagonosen, kralj !

Kralj.

Pozdravljam te, prekrasna.

Čitralkhá.

Prijatelj, želim ti obilo sreče !

Kralj.

Osoda mi je podeljuje mnogo.

Urvaši.

Meni je kraljica Vélikega kralja podarila; ne misli, da sem vsiljiva, če sem se njegovega telesa dotaknola.

Vidušaka.

Sta opazovala solnčni zahod?

Kralj.

Teló je moje tvoja last sedaj,
Ker me kraljica dala ti je v dar;
Pa kdo ti neki je dovolil to,
Da že poprej si vkradla mi srcé?

Čitralkhâ.

Ona molči; poslušaj tedaj, kar ti imam
jaz povedati.

Kralj.

Slušam.

Čitralkhâ.

Ko mine spomlad in napoči letni čas,
moram solnčnega boga počestiti. Skrbi tedaj, prijatelj, da Urvaši ne bo zdihovala po nebesih.

Vidušaka.

Zakaj bi bilo treba nebes se spominjati? Tam se ne je in ne pije; tam se še z okom ne zamíži in se živi, kakor med ribami.

Kralj.

Nebeško se ne da popisati
Veselje; kdo ga more zabiti?
Nobene druge noče ljubiti
Pururavas, kot njo edino le.

Čitralekhá.

S tem sem zadovoljena. Predraga Ur-
vaši, ne obotavljaj se več in odpošlji me.

Urvaši (Čitralekho objemši).

Prijateljica, ne pozabi me!

Čitralekhá (vesela).

Zdaj, ko si s prijateljem združena, me
samo to dohaja, da te takó prosim. (*Kralju
se nakloni in odstopi.*)

Vidušaka.

Mnogo sreče ti želim.

Kralj.

Zeló ugaja mi, kar ti želiš.
Ko sem nastopil prestol in dobil
Pravico, da smem solnčnik rabiti,
In ko položil noge sem na klop,
Okrašeno vso z biseri, ki so
Jih sneli s krasnih kron podložnikov,
Toliko sreče nisem vžil, kot zdaj,
Ko služim dragi mi Urvašiji.

Urvaši.

Nemam toliko moči, da bi na te pri-
jazne besede kaj odgovorila.

Kralj (jo prime za roko).

Premnogokrat spreminja rado se
V nasprotno, kar prav srčno se želi.
O žarki lunini, nesnosni mi
Poprej, radujete me zdaj zeló;
O pušice ve Kámove, poprej
Britké, ugajate mi prav močnó:
Kar ranilo mi nekdaj je srcé,
V bližini tvoji zdaj me veseli.

Urvaši.

Ali te je moje obotavljanje užalilo?

Kralj.

Nikakor ne. Če za tugo pride
eselje, mnogo slajše je potem.
Če je vročina koga silno pekla,
Veselja vir mu hladna senca je.

Vidušaka.

Veselil si se z luninimi žarki ki so
zvečer tako prijetni; zdaj pa je čas, da
stopiš v palačo.

Kralj.

Pokaži vend-r prijateljici pot.

Vidušaka.

Semkaj, semkaj, častna.

Kralj.

Ljubezniva, nekaj si želi srcé.

Urvaši.

Kaj neki?

Kralj.

Ko želje moje niso bile še
Vresničene, dozdevalo se je,
Da noč je dolga kakor sto noči.
Kako bi srečen bil, da tudi zdaj,
Ko, draga, te objemam radostno,
Ko sto noči mi traje ena noč.

(Vsi odidejo).

Konec tretjega dejanja.

Četrto dejanje.

(Predigra).

(Čitralkhâ in Sahadžanjâ nastopite).

Sahadžanjâ (oziraje se na Čitralkhâ)

Temno tvoje lice, ki je enako ovnelemu lotusu, naznanja mi, da je tvoje srce tužno; povéj mi, zakaj žaluješ? Tugo hočem deliti s teboj.

Citralkhâ.

Vrsta je na me prišla, da službo apsaras opravlja častim solnčnega boga; koprnim po Urvašiji, ki je tako daleč.

Sahadžanjâ.

Poznam vajino vzajemno ljubezen. Pa pripoveduj dalje.

Čitralkhâ.

Hotela sem zvedeti, kaj se je tukaj novega zgodilo. Ko sem tako premišljevala, zadela me je velika nesreča.

Sahadžanjâ (ostrašena).

Kakova pa?

Čitralkhâ (žalostna).

Urvaši je šla s kraljem, ki je butaro svojih vladarskih skrbi ministrom prepustil, v log Gandhamadana, da bi se tam ž njim radovala.

Sahadžanjâ.

To je pravo veselje, ki ga na takih mestih uživamo.

Čitralkhâ.

Kralj je zapazil tam na obrežji reke Mandâkini¹⁾ deklico Udajavatljo, hčer nekega Vidjâdhara²⁾, igraločo se s peščenimi hribčki in se je zagledal v njo. Urvaši pa se radi tega huduje.

Sahadžanjâ.

To je moč osode. Globoka ljubezen je nestrljiva.

Čitralkhâ.

Kralj se je radi tega opravičeval, Urvaši pa se ni dala potolažiti; šla je zmočena vsled kletve učiteljeve v les kumârov³⁾ kamor nobena ženska zahajati ne sme, in se je takoj spremenila v ovijalnico. Kot taka zdaj stoji ob robu lesa.

¹⁾ Mandakint je nebeška reka.

²⁾ Vidjâdharâ so bogovi nižje vrste. Celo naravno je, da pesnik pravi, da se igra nebeška deklica na pobrežji nebeške reke.

³⁾ Bog boja.

Sabadžanjâ.

Osodi nihče ne uteče, če se uže mora tako krasna deklica sprem niti. Kaj pa počenja nesrečni kralj?

Čitralkhâ.

Noč in dan išče v tem logu svoje drage. (*V nebo gledaje*). Glej vshajajoče megle¹⁾, ki tudi srčenega človeka z n-iz-rekljivim koprnenjem napolnjujo, delajo ga popolnem nesrečnega. Ni pomoči zanj.

Sabadžanjâ.

Tako odlične osebe niso dolgo nesrečne. Sredstvo, ki oba združuje, jima se gotovo milostno podeli. (*Oziraje sena vshodno stran*). Hodive opravljat službo svetemu solčnemu bogu, gospodu vshoda.

(*Obe odstopite*).

(*Konec predigre*).

(*Zdaj nastopi kralj. blažen, v zrak gledaje*).

Kralj.

Postoj, hudobni rakšas, le postoj!
Zakaj si vzel mi drago? Kam letiš?
Vršiček zapustivši dviga se
In s pušicami zdaj obsiplje me!

(*Pograbi pest prsti in leti za njim; spametovavši se*).

To megla je, napolnjena z vodo.

¹⁾ Čas deževja; za ljubimce neugoden čas, ker se nemorejo pohajati.

Nikakor rakšas¹⁾ ni, hudoben duh.
Raztegnena je krasna mavrica;
Nikakor pa ni to nevarni lok;
Prav gosti dež je to, ki lije zdaj
Iz neba, pušic to pa megla ni,
To blisk je svetel, kakor zlata žar,
Nikakor pa ne moja Urvaš!

(Žalostno premišljeva).

Kam se prekrasna je napctila?
Čprav se skriva jezna prav močno,
Gotovo v kratkem že jo mine gnev.
Zakaj bi neki draga tožila?
Morde se dvignola je tja navzgor,
Kjer zvezd miglja premila luč?
Nikakor ne, saj njeno je srcé
Le meni vdano, to gotovo vém.
Bogov najhujši še sovražniki
Ne vzamejo mi je izpred oči.
Pa, groza! vender je ne vidim več,
Zakaj osoda pač ravna takó?

(Žalostno se ozira okrog.)

Nesreča če se kdaj ti pripeti,
Brez dvombe spremlja te na potih vseh.
Da moram se od drage ločiti,
Zadelo me je precej nagloma.
Ker nove dvigajo se megle zdaj,
Nastopi hladen in ugoden čas.

(Smehljaje se).

Kakor blazen mirno gledam, kako bo-
lest duševna vedno raste. Stari modrijani
govoré, da je kralj gospodar časa. Zakaj
tedaj ne odbijam deževnega vremena?
Tega pa vender nočem storiti, kajti tudi
čas je meni kot kralju na uslugo.

¹⁾ Rakšasi so hudobni duhovi.

Ta megla, ki je s zlatim žarom bliska
 Pokrita, je nebó¹⁾ moj'ga prestola;
 Pabljače iz cvetice ničula²⁾
 Mi delajo povsém prijeten hlad.
 In službo pevcev pa opravljajo
 Mi pavi, ki glasno zdaj pojejo.
 Trgovci moji pa so ni goré,
 Ki točo za blago prinašajo.

Naj bo tako. Pa čemu slavim svoj
 dvor? V tem logu hočem drago svojo
 iskati. (*Oziraje se okolo*) Moj trud je po-
 plačan; kajti

Rastlina kundali,³⁾ z rudečimi
 Cveticami ožaljšana lepó,
 Ki v sebi hranijo redivni sok,
 Spominja me predrage ljubice
 Oči, ki polne britkih so solzá,
 Saj draga tugovala je zeló
 Odšla je. Kako najdem njeni sled?
 Če se prekrasna je dotaknola
 Z nogami zemlje, prav namočene
 Po rosi, ki je pala tja na log,
 Gotovo zasledim pot urnih nog
 Z rudečo barvo kaj okrašenih.

(*Šeta se in gleda veselo okolo*).

Znamenje zasledil sem, ki pové,
 Na katero stran se napotila je.
 Oprsnica zelena, kakor je
 Trebuh papigin, pala jej je z neder,
 Ko jezna tavalá je sem ter tja
 In z solzami jo namočila zlo.

¹⁾ Nebo nad prestoli s zlatimi progami se
 pogostoma nahaja v kraljevskih palačah. Šan-
 kar Pandit.

²⁾ Baringtona acutangula.

³⁾ Bruhinia variegata.

(*Hodi sem ter tja in reč prav spožna*).

Kaj vidim? To je trava z rud čimi hrošči¹. Kako morem tukaj v pustem logu glas dobiti od ljubljene žene? Na rebrih gore na kamenu, ki ga je pral dež, sedi pav, ki

Si ogleduje megle tam na vshodu,
Od koder močen veter veje, da
Se giblje repec sem ter tja močno!
Ponosno dviga glavo in kriči.

(*Bliža se mu*). Tega hočem vprašati.

Ti, tiček dragi, z modrim vratom in
Pa z belimi očmi, si videl mar
V tem logu deklico, ki vredna je,
Srcé človeško da si je želi?

Ptica mi ne odgovarja in začenja plesati. Kaj je vzrok njenemu veselju? (*Pre-mišljevaje*). Dobro; vzrok poznam:

Ko zginila mi draga, nema več
Za rep ga tekmeča, ki sveti se
Kot megla jasna, in ki ga vrti
Prav močen veter v zraku sem ter tja.
Kakó mi delal bi veselje pav?
Saj krasnolasa je veselja vir,
Ker v kite še vpletene rožice
Razvežejo se, če objemlje me.

Dobro. Nočem ga dalje vpraševati, ker seraduje nad tujim zlom. (*Ogledovaje se*). Na džambujem drevesu sedi kuka ica.² ki se v ljubezni topi, odkar je poletna

¹) Kar je poprej imel za oprsnico, to je bila trata obsipana z rudečimi hrošči.

²) Indijska kukavica — kokila — najznamenitejša pevkinja med indijskimi ticami.

vročina nehala. Te ptice so uzorno pa
metne. Njo hočem vprašati.

Oznanjevalko te nazivljajo
Ljubezni gorke vsi zaljubljeni.
Orožje tvoje vselej pogodi,
Skeleče rane vsigdar oceli
Takoj privedi draga k meni sem,
Al' pa pověj, kde biva deva zdaj.

Kaj praviš? «Kako je mogla t. be. ki
jo tako gorko ljubiš, zapustiti.» Poslušaj.
Razjezil nisem je nikdar, to vém.
Pa vendar jo prevzel je gnev močan;
Če svojeglavnost ženi je lastnost,
Užali jo i najzvestejši mož.

(*Sede vznemirjen, potem poklekne*). Kako?
Pretrgala je razgovor in se briga za svoje
reči:

Resnico govoré ljudje, da se
Za tujo žalost malo brigamo.
Dasi zadela me nezgoda je,
Na to se ptica ne ozira nič.
In tja na džambuvo drevo hiti,
Da srkala bi slastno njeni sok.

Ne jezim se nad njo, da si je odletela,
ker tako sladko popeva kakor moja lju
bica. Zdravstvuj (*Poslušaje*). Od goličave
tam na desnej strani doni žvenk nanož
nic; gotovo pr. draga tam hodi. Hočem iti
tja. (*Žalosten*). Oh. oh!

To ni žvenket nanožnic ljubice.
To glas labutov je, ki hrepené
Po jezeru Mánasa¹; vidijo
Oblake črne, pa se zlo bojé.

¹ Indi so si mislili, da je na severni strani
njihove dežele lepo jezero Manasa, domovina
labudov.

Tudi to je prav. Dokler ne odleté te
ptice, hočem pozvedati o mojej dragi.
(*Bliža se*. Postoj vladar povodnih ptic.

Potem napoti se na jezero ;
Izpusti lotus zdaj, ki služi naj
Ti v hrano, ko me rešil si nadlog
Povéj, kako se čuti moja draga ?
Saj ljubav skaže rad vsak poštenjak,
Na to ne gleda, kar mu j, v korist.

(*Kralj gleda od strani*) «Jaz, ki koprnim
po jezeru Mânasa, nis m je videl., to je
njegov odgovor.

Če dragi moj labud, na jezeru
Je videl nisi, ki obrvi ima
Zakrôžene, kakô pa mogel si
Po-nem ti nje hod, o grdi tat ?
Ker hoja njena in vedenje vse
Pové, da gorko ljubi nje srcé.
Povrni mi predrago, saj to vém,
Da hoje si naučil se od nje.
Kjer koli najde se ukradeno
Blagó, takój zahteva se nazaj.

(*Smehljaje se*). Bojazljivo je odbežal,
ker je slutil, da sem kralj, ki ima pravico
kaznovati. (*Sem ter tja šetaje*). Glej, glej;
tu le pa je čakravaka sê svojo ženico.
Njega hočem vprašati;

Okroglolična deklica me je
Nedavno zapustila, dragi ptič!
Na vozu se bojujem in željá
Gojim stotero v srci; vém da ti
Gotovo znaš, kje biva ljubica,
In kako najti mi je pot do nje.

On vpraša: «Kdo si?» Ali tega ne veš?
Ti nisem znan?

Od strani starega očeta¹ in
Pa bab-ce so mi roditelji
Nebeške luči, luna ino solnce.
U zakon vzeli ste me ženi dve:
Z nebes prekrasna deva Urvashi
In zemlja, ki človeški rod redi.

Zakaj pa molči? Hočem ga zm rjati.

Soprogo tvojo če zakriva le
Kak listek lotusov na jezeru,
Si misliš že, da je oddaljena,
In britke za njo točiš brž solzé,
Ločitve se tedaj zeló bojiš,
Ker gorko ljubiš ženo; meni pa,
Ki zgubil drago sem in zlo trpim,
Ne daš nobenega glasu o njej!

To uže vidim, da me nesreča povsod
pr ganja; napotim se v drugo goličavo;
(*gre nekoliko stopinj dalje*).

Tu raste lotus, z katerega
Šumé bučelice, ki ne pusté
Mi dalje več; enak je njenemu
Obrazu z ustnicami, ki sem jih
Prav močno ranil, ker sem gr zel jo!
Objemajoč v ljubezni prav gorkó.

Naj bo kakor hoče. Bučelici, ki se ra
duje nad lotu-om, hočem prijaznost ska
zati, da se odšedši ne k sam.

¹ Pururavas je sin Budhov, ta pa
Čandrov (čandra=meseč); tedaj vnuk mesecev;
mati mu je bila Ilā, hči Mitra, ali solčnega
boga.

¹ Indijski ljubimci se grizejo in ščipljejo.
Nek pesnik pripoveduje: Nježni in mehki Kāma
je trd v slasti, kajti poljublja in objema s
tako strastno, da se nohti in zobje poznajo.

Bučelica, pověj, kje biva zdaj
Predraga moja s krasnimi očmi.

(*Premišljeva je*).

Resnico mi pověj, bučelica,
Si videla prezalo deklico?
Da si pokusila vonjavo, ki
Iz njenih ust jej z sapo vred puhti,
Bi se za lotus ta ne brigala,
Ker Urvaši vse cvetke prekosi.

(*Hodi sem ter tja*). Tukaj le stoji kra-
ljevski oroslan sè svojo sodrugo, ki se na-
slanja na nipavo drevo; pa ni še čas pri-
stopiti, kajti

Uživa naj vonjavo vejice
Dišečega drevesa, ki mu ga
Ponuja ženica; diši pa kot
Pijača močna, ker omoti duh.

(*Kralj stopi malo bliže*). Poobedoval je,
zdaj pristopim.

O knez vseh oroslanov, si li kdaj
Zagledal krasotico vseh deklet,
Občutke sladke ki mi vznjaja v srci?
V njene lasi pa so vpletene
Prelepe cvetke, ktere ne vené,
Mladost pa njej ne zgine nikedar.

(*Veselo posluša*). Po prijetnem nizk m
glasu mi naznanje da drago zopet naj-
dem. V enakem položaju sva toba, zarad
tega čutim do t-be še večje nagnenje.

Vseh kraljev kralja imenujejo
Me knezi vsi, Tebe oroslanov vseh.
Izliva se ti neprenehoma
Obilni sok iz senc¹⁾, jaz pa delim

¹⁾ Kedar se oroslani gonijo, jim iz dveh
gumbic na sencih sok teče: dāna pomenja
dar in sok.

Darove. Urvaši je izmed vseh
Najdražja mi devic in tebi pa
Ženica, čredo vodi ki lepó!
Obema glej, enako se godi.
Bogovi te naj čuvajo, da ne
Zgubiš ženice in se ne užališ.

(*Pogleda nazaj*). Aj, aj! Tu pa vidim
prekrasno goro Surabhikandara. na katero
apsarase rade zahajajo; morda najdem na
njenem podnožji devo. (*Hodi sem ter tja*).
Vsled mojih grehov v deževnem vremenu
ne bliska. Pa vender se ne vrnem, dokler
je ne najdem.

Oj gora draga, al' napotila
Se mila moja v ta je gozd,
Ki bog ljubezni vzel si ga je v last?
Kipeče prsi odlikujejo
Predrago, udje so okrogli vsi;
In ljube moje čvrsto je teló.

Kakó je to? On molči. Predaleč je in
ne more slišati. Hočem bliže stopiti in ga
še enkrat vprašati. (*Pristopi*).

Gospod vseh gor, si morda videl kje
Predrago mi, uzor vseh krasotic?
V tem divnem logu se ločila je
Od mene in pa naglo zginola.

(*Posluša in zasliši odmev; veselo*). Kako
lepo vse besede moje ponavlja in tudi
»zginola«. Kje je moja mila? Oh, oh, to
je jek ki prihaja od gore Surabhikandara.
(*Žalostno*). Utrujen sem. Tu le stojim na
pobrežji gorske reke, prijetno me hladi
veter, pihljajoč vsled silnih valov sem;
tja zrem v vodo, ki jo je deževje skalilo,
in srce moje se veseli:

V to reko se je spremenila mi
Predraga ljubosumna deklica.
Valovi njeni krivijo se kot
Obrvi devine, a tropa ptic,
Ki dviga se in pada, more se
Lepo opasniku primerjati;
Razjarjena pa vleče za seboj
Obleko: pene vodam tak sledê.
Kakor se reka vije sem ter tja,
Tako je nedoločen hod premile.
Kakó si moreš misliti, da sem
Te žalil? Saj si ti mi sreče vir.
Saj vedno sem prijazno govoril
S taboj, prisegal ti zvestó ljubáv!
Kakó le moreš zapustiti me,
Saj vedno sem prezvesti sužnik tvoj.

To pa mora vendar biti reka ne pa
Urvaši. Kako bi mogla Pururavasa zapu-
stiti in po ljubezni koprneča morju se
bližati. Pogum velja tja hočem iti, kjer
mi je krasnooka izginila izpred oči (*hodi
sem ter tja*). Glej glej. tu le pa je sled
njenega pota :

Rudeča raste tu kadamba¹⁾ ki
Naznanja, da je minol vroči čas.
Na pol razvite njene cvetke pa
Je draga vplela v kite si lepó.

(*Sem ter tja hodeč se ozira okolo*).

Glej, antilopec mlad se pase tu,
Prekrasen kot naravno okó,
Prav radostno se suče sem ter tja,
In slastno občuduje loga kras.

(*Ogledovaje se*). Kot da bi me hotel
odvracati pogledal je na drugo stran.

¹⁾ Cadamba nauclea.

In k njemu bliža žena se, ki jo
Mladiči sesajoči motijo,
On pa k njej stega vrat in gleda le
Kakó preskrbna mati je redi.

(Bliža se roke sklepa joč).

Si videl mar, o knez vseh antilop,
Predrago? Rad ti jo popišem, da
Spoznaš jo: velike in a oči,
Enake tvojo ženo krasijo.

Oh nič se ne briga za me in zré samo
v ženo svojo. Če človeka zadene nesreča
zaničujejo ga povsod. Poiskati hočem
druge goličave (*hodi sem ter tja*). Kaj pa se
vidi tam v skalnati poklini?

Res sveti se, pa vender ni meso,
Ki lev ga trga oroslanu iz
Telésa. Morde pa je iskrica?
Nikakor ne, zadušil bi jo dež.

(Premišljeva je).

Brez dvojbe žlahten kamen je takó
Rudeč, kot cvetka le ašokova,
Da jo pobere že, iztéga solnce
Presvetle žarke, roke svoje tja.

(Pobere ga).

Ta biser lepšati bi moral njej
Glavó, ki jo cvetice zdaj krase
Mandárove¹⁾, z solzami hočem ga
Pomočiti. Kje biva ljubica?

(Za kulisami).

Ta kamen vzemi, kamen, ki ima
Združenja moč. Rodila ga je pa
Rudečica na nogah Gaurinih.²⁾

¹⁾ Mandára *Erythrina indica*. tudi eno
izmed petero dreves v Indrovih nebesih.

²⁾ Indijske žene so si noge z rudečo barvo
barvale.

In če ga nosi kdo, pomaga mu,
Da v kratkem že se združi z ljubico,
Katere dolgo že pogrešal je.

(*Poslušaje*). Kdo me neki tako podučuje.

(*Zapazivši ga*). To je Šiva. Častno zahvaljujem se ti za pouk. (*Vzame žlahtni kamen*)

Če združiš me s predrago deklico,
Od ktere sem že ločen dolgi čas,
Postavim na glavo te si u kras,
Saj Šiva z mescem je ravnal takó.

(*Hodi sem ter tja*). Ko opazujem te ovijalnica, katerim cvetke še niso zrasle, čutim veliko v selje; imam pa tudi vzrok zato:

Prenežna cvetka mi je ljubica,
In veje pa, ki zmočil jih je dež,
Spominjajo me ustnic njenih, ker
So solze je namakale zeló.
Cvetice tudi tu še manjkajo,
Saj njihov čas do zdaj še prišel ni.
Takó dozdeva se mi ljubica,
Ki ni do zdaj se še okrasila.
Čebelice tu hitre ne šume,
Molči i ona mi ko tihi grob,
Takó ponižna zdaj je deklica,
Ki me poprej je zametavala.

Oh, rad bi objel to ovijalnico, ki posnema mojo ljubico. (*Objame jo; na njenem mestu se zdaj pokaže Urvaši. Kralj pomeži in naznanija s kretanjem svojim, da se ga je nekdo dotaknil*). Moje telo se veseli, kot da bi bilo Urvašijo objelo, pa vendar se mi zaupanje ne vrača.

To, kar imel sem zdaj za ljubico,
Se spremenilo mi je nagloma.
Zato odpreti nočem koj oči,
Ker čutil rad bi slast objema še.

(*Polagoma odpira oči*) Kakó? Je to res
Urvaši?

Urvaši (solzna).

Zmaguj, kralj, zmaguj!

Kralj.

Predraga moja, zdaj pa vrnilo
Se je življenje, ki ga zgubil sem,
Ko sem v samoti taval sem ter tja
Brez tebe, ki si mi veselja vir.

Urvaši.

Mnogo britkosti sem tebi povzročila;
odpusti mi.

Kralj.

Ni me treba odpuščanja prositi; uže
sam tvoj pogled mi pomirjuje dušo. Samó
to mi povéj, kako se ti je godilo v tem
času, ko sva bila ločena.

Urvaši.

Poslušaj Véliki kralj. Sveti Kumâra
se je zaobljubil, da se hoče v logu Gandha-
madana pokoriti radi grehov in je od-
ločil —

Kralj.

Kaj je odločil?

Urvaši.

Da se vsaka žena, ki stopi v ta log,
spremeni v ovijalnico in da se more iz

tega položaja samo z biserom rešiti, ki je nastal iz rudečega mazila Gaurinih nog. Sveti učitelj me je proklel in v tej zmoti se nisem ozirala na zapoved in sem stopila v log; radi tega sem se spremenila v ovijalnico.

Kralj.

Zdaj pa mi je jasno vse.

Urvaši.

Uže dolgo je, odkar sva zapustila mesto Pratištana; vrniva se, kajti podložniki bodo uže nevoljni.

Kralj.

Kakor ti, kraljica zapoveduješ.

Urvaši.

Kakó hočeš potovati, Veliki kralj?

Kralj.

Oj, krasna deva moja, ki takó
Hodevaš, kakor bi se zibala,
Do Pratištana vozi me nazaj
Na megli, ki se spremenola je
V prekrasen voz; za zastavo naj bo
Mu blisk, nebeška mavrica pa v kras.

(Vsi odidejo)

Konec četrtega dejanja.

Peto dejanje.

(*Predigra*)

(*Vidušaka nastopi*).

Vidušaka vesel).

Juhé, vender se kralj po dolgem času vrača domov; vsaj se je pa tudi dovolj zabaval v sprehajališči Nandana i v drugih lepih pokrajinah. Zdaj zopet vlada, kakor je to njegova dolžnost, in z vsakim prijazno občeje. Vsega ima, le zaroda mu nedostaje. Denes je lunin praznik; zaradi tega se je v svetih vodah Gânginih in Jamuninih kopal s kraljico in se prav zdaj vrača v senčnico. Tam ga bodo lepo krasili in mazili; hočem se potruditi tja, morda tudi za me kaj odpade (*bodi se sem ter tja*).

(*Za kulisami*).

Oh! je to nesreča; dragi kamen, ki sem ga nosila skrivno pod pahljačo, in ki ga je gospod, ko je bil ločen od Aprarase,

odločil za kras na čelo, oh ta kamen mi je ukradel orel, ker je mislil, da je meso.

Vidušaka (poslušaje).

Oh to je velika nesreča! Zelo je dragi prijatelj čislal ta kras na čelo, ki ima združenja moč. Skočil je kvišku, predno so ga še okrasili. Hočem se mu bližati.

(Konec predigre).

(Zdaj nastopijo kralj, Vidušaka, Rečaka, dvornik in spremstvo).

Kralj.

Ta ptič zaslužil smrtno kazen je,
Ker vkral je biser v dvoru kraljevem.

Služabnica.

Glej, tam le kroži orel in razsvetljuje
ves obzor z biserom, na vrvi ob kljunu
visečem.

Kralj.

Zarés, kaj hitro v krogu se vrti
Ta ptič in nosi dragi mi zaklad,
Kot sukal v tiru bi koló ognjeno;
Oj dragi, kaj mi je storiti zdaj?

Vidušaka.

Le nobenega usmiljenja; zlobneža je
treba kaznovati.

Kralj.

Pravo si pogodil; lok in pušico mi
dajte.

Služabnica (odhajaje).

Kakor zapoveduješ.

Kralj

Ali je mogoče ptiča še videti?

Vidušaka.

Na južno stran je krenol hudobnež.

Kralj.

S tem biserom, ki lik ašoku se
Žari, okrasil je obraz nebá.

Javanaká¹ nastopi.

Gospod, tukaj je lok s pušico vred.

Kralj.

O, kaj mi zdaj pomaga pušica
In lok, ker mesožerec zbežal je?
In daleko se sveti krasni biser,
Kateri je odnesel ropar ptič:
Enak je zvezdi v temnej noči, ko
Se je dotika črnih megel zbor.

(Ožiraje se na dvornika). Latavjal Povéj
meščanom, naj tatova na večer v stano-
vanji na drevji poiščejo.

Dvornik

Kakor zapoveduješ, gospod.

Vidušaka.

Odpočij se vender. Kamorkoli je od-
letel tat bisera, trojeje oblasti ne uteče.

¹ Robinja grškega pokolenja, javana po-
menja sanskrtskem jeziku=Grk (Jonec).

Kralj (z Vidušakom sede).

O dragi moj, ta biser ma ne briga
Kot biser, dasi imeniten je; ¹
Zató pa, ker me druží z ljubico,
Ga više cenim nego celi svet.

Vidušaka.

Vse si mi odkril.

Dvornik (nastopi biser v rokah držeč).

Zmaguj, gospod zmaguj! Vsled tvoje jeze,
Ki se je spremenila v pušico,
Je ptič ta z biserom vred pal spod neba:
Plačilo je dobil zasluženó.

(Vsi se začudijo).

Dvornik.

Komu naj dam biser, ki sem ga očistil v vodi?

Kralj.

Kiratinja, vzemi ga in daj ga v zakladnico.

Služabnica.

Kakor gospod zapoveduješ *(Vzame biser in odide).*

Kralj (dvorniku). "

Latavja! ali veš, čigova je pušica?

Dvornik.

Saj je ime napisano; pa moje okó je preslabo, da bi moglo čitati.

Kralj.

No, podaj mi pušico.

Vidušaka.

Zakaj tako dolgo premišljuješ?

Kralj.

Ime napadnika ti hočem povedati, le poslušaj.

Ta pušica je last Ajuša, ki
Ga kralju porodila Urvaši.

Vidušaka (vesel).

Slava! Narodil se ti je sin.

Kralj.

Ne morem razumeti, kako je to. Samo ob priliki daritve Najmišove¹ sem se ločil od nje, in če sem bil vedno pri njej in nisem zapazil, da bi bila noseča; odkod tedaj ta sin?

Res nekaj dni uže videval sem
Na prsih njenih bradavice modre
In blede lice kot lavalin² sad
In nje teló mlahavo bilo je.

Vidušaka.

Ne misli si, da se boginje ravnajo po človeških pravilih; one mogô svoje dejanje zakrivati.

Kralj.

Mogoče, da je takó, kakor ti pripoduješ; pa zakaj je skrivala sina?

¹ Najmiša se imenuje sveti gozd, v katerem se daritve opravljajo. Kralj pravi, da se je vsled obreda mudil pri daritvi, in da se je sin v času njegove odsóčnosti moral naroditi.

² Rastlina, ki поблиže ni znana.

Vidušaka.

Kdo bo preiskoval skrivnosti božje?

Dvornik (nastopi).

Zmaguj, kralj, zmaguj! Puščavnica iz svetega loga Čjavanovega je prišla z detom in želi kralja videti.

Kralj.

Uvedi brez odloga oba.

Dvornik.

Kakor zapov duješ, kralj.

Dvornik

(odide in se vrne s puščavnico in fantom).

Stopi sem, puščavnica.

Vidušaka.

Gotovo nam pripeljejo mladega vojaka, čigar pušica je zadela orlove prsi. Zelo ti je enak, prijatelj.

Kralj.

Gotovo, dragi moj, saj moje se
Solzi okó, ko zre zljaj mirno nanj:
Raduje duša se nad tem prizorom,
In srce polno čutov blagih je.
Zapušča me resnoba, ki pristoja
Kraljevskemu stanu: roké tresočé
Objeti kopernijo mi zaród,
Ki brez strahú prijazno name zré.

Dvornik.

Žena. stopi sem

(Žena in fantek storila, kakor je njima ukazano).

Kralj.

Žena. pozdravljam te.

Puščavnica

Véliki kralj, bodi opora luninemu za-
rodu. (*Za se*) Če tudi ne pové, to se takoj
pozna, da sta si kralj in deček v rodu.
(*Glasno*) Pokloni se očetu, sin.
(*Deček, loč držječ, roki sklene in se pokloni*).

Kralj.

Osoda naj ti podeli dolgo življenje.

Deček.

Uže beseda sama: "Ti si oče
In jaz sem sin", mi vn-la je ljubáv,
Kakó še le ljubezen kaže se,
Či kdo na krilih staršev vzrastel je.

Kralj.

Svetnica, povéj mi vzrok tvojega pri-
hoda.

Puščavnica.

Poslušaj, Véliki kralj! Urvaši mi je
tako po rojstvu tega sina. Ajuša oddala;
zakaj je to storila tega ne vém. Ker je
on visokoroden vojašk sin, zaradi tega je
sveti Čjavana obred rojstvene in druge
pri njem opravil; v vednostih in v vojaš-
kih umetnostih ga je tudi podučil.

Kralj.

To je zares dobra vzgoja!

Puščavnica.

Denes je z sinovi duhovnikov hodil

cvetice, drva in travo kuša¹ zbirat, potem pa je nekaj storil, kar je v logu puščavnikov prepovedano.

Vidušaka (nemirno).

Kaj neki? Na orla, ki je sedel na drevesu žrl meso, nameril je z lokom.

Vidušaka (pogleduje kralja).

Kralj.

Dalje, dalje.

Puščavnica.

Ko to Čjavana zvé, zaukaže mi: „Vrni Urvašiji zastavljeno reč“. Zarad tega želim z Urvašijo govoriti.

Kralj.

Sedi med tem.

(Puščavnica sede na stol, kateri prinese sluga).

Kralj.

Latavja, pokliči Urvašijo.

Dvornik.

Dobro. *(odide).*

Kralj.

Le stopi sem, moj sinko! Oh kakó
Razveseli očeta sin, če ga
Objame nežno; le bližaj se,
Osreči me, ko lura kamen lunin.²

¹ Te reči so pri daritvi potrebne.

² Baječni žlahtni kamen, ki se rosi, če padejo lunini žarki nanj.

Puščavnica.

Stori kar oče želi.

*(Deček se bliža kralju in mu noge objame).
Kralj (ga objame in na podnožnik posadi).*

Brez strahu pozdravi tudi mojega prijatelja brahmanca.

Vidušaka.

Česar naj bi se bal? Niso li znane opice v puščavniškem logu?

Deček (smehljaje).

Pozdravljam te.

Vidušaka.

Bodi srečen.

(Potem nastopita Urvaši in dvornik).

Dvornik.

Semkaj, semkaj, vladarica.

Urvaši.

Kdo pa tam na podnožniku sedi z lokom v roki? Kralj mu gladi lase? *(Zapazi puščavnico)*. Ah, to je Satjavati in on mora biti moj sin Ajuš; aj, aj, kakó je vzrastel! *(Hodi sem ter tja)*.

Kralj (Urvaši jo zapazivši).

Glej, mati tvoja tam prihaja, sinček,
In gleda te celó zamaknena;
Le glej, kakó se dvigajo jej prsi:
Ljubezen materna jo žene sem.

Puščavnica.

Dete, idi materi naproti.

(*Deček gre Urvašiji naproti*).

Urvaši.

Spodobno se ti poklanjam svetnica.

Puščavnica.

Tvoj mož te vedno naj spoštuj,
draga hči.

Deček.

Pozdravljam te, spoštovana.

Urvaši (objame dečka).

Dete, bodi veselje svojemu očetu. (*Gre kralju naproti*). Zmaguj, Veliki kralj, zmaguj!

Kralj.

Pozdravljam te, mati; sedi. (*Ponudi jej sedež*).

(*Urvaši sede in namigne tudi drugim, da sedejo*).

Puščavnica.

Tvoj sin se je izučil in je zdaj močan dovolj, da more oklepe nositi: v kraljevej navzočnosti ti ga vračam. Zdaj pa odidem, kajti inace bi se prelomile puščavniške postave.¹

Urvaši.

Dolgo uže te nisam videla; radi t ga močno žalujem, da uže odhajaš; ne morem te zadrževati; idi čestivredna. Na svidenje.

¹ Ako bi se dalje tam mudila, kakor je neizogibno potrebno.

Kralj.

Čestitega Čjavana mi prijazno po
zdрави.

Puščavnica.

To hočem storiti.

Deček.

Čestita, ali res odideš? Vzemi me z
sabo.

Kralj.

Prvo dobo¹ si preživel, sin; zdaj je
prišla druga.

Puščavnica.

Slušaj besede očetove, dragi

Deček.

Oj, pošlji pava z modrim vratom sem,
Ki rad počival je na krilu mji;
Ugajalo mu je, če sem ga božal,
Ko perje mu je zrastle prav lepó.

Puščavnica

Dobro, dobro. Zdravi ostanite. (*Odide*).

Kralj.

Nobeden oče ni tak srečen, kakor
Sem v tem trenutku jaz po tebi, sin!
Enako razv. selil je Džajanta
Paulomin sin, vseh bogov boga, Indra.

¹ Prva doba se začne navadno z osmim
letom, ko se Indec v šolo pošlje in se konča
z dovršenjem šolskih let; v tem času se mladi
Indec imenuje brahmacarin; ko se pa oženi in
postane hišen gospodar, stopi v drugo dobo in
se naziva grhastha.

Urvaši (zamisli se in začne ptakati).

Vidušaka.

Zakaj je neki častna začela tako nagloma plakati?

Kralj.

Zakaj se j. češ draga prav sedaj.
Ko radost nova me prešinja, da
Kraljevski zarod zagotovljen je?
Solzice, ki jih toči žalostna,
In ki na polne prsi kapljajo,
Spreminjajo se v krasne bisere.

Urvaši.

Le poslušaj, Véliki kralj. Ko sem sina zagledala pozabila s m v prvem trenutku na nevarnost; ker si pa omenil Vélikega Indra, zadeto je moje srcé.

Kralj.

Pripoveduj.

Urvaši.

Ko se je bilo moje srcé tebi udalo in me je učitelj radi tega proklinjal, zapovedal mi je Véliki Indra, —

Kralj.

Kaj?

Urvaši.

Naj se takoj k njemu vrnem, ko zagledaš obraz sina. Bala sem se, da ne bi se morala ločiti od tebe, in sem ga takoj po rojstvu po Satjavatiji izročila Čjavanu. Naj ga v svetem logu v vednostih podu čuj. Zdaj pa je uže toliko podučen, da

te more razveseljovati. Minil je tedaj čas,
ko sva bila združena. (*Vsi so žalostni; kralj
omedli,*

Kralj (zavedaje se).

Zakaj se ni ki tako moji sreči
Upira zdaj osoda! Ravnokar
Živeti sem začel in že se moram
Od tebe draga, naglo ločiti!
Takó ubije strele silna moč
Drevó, rastoče krasno, bujno.

Vidušaka.

Bojim se, da ne bi nesreča prišla za to
sréčo! Vzemi haljino iz brstja in napoti
se v puščavniški log.

Urvaši.

Oh, kako sem jaz nesrečna! Kralj si
gotovo domišljuje sedaj, ko je dobil dobro
odgojenega sina, da se rada od njega
ločim, idóča v n bo, ker sem prê opravila
svoj posel!

Kralj.

Ne sodi tako, draga! Dostikrat
Odvisni smo od drugih; ti pa zdaj
Uklanaj se gospodu svojemu.
Še dnes se hočem odpovedati
Kraljestvu in grem v log puščavnikov,
Kjer pasejo se trume brzih srn.

Deček.

Ne nalagaj mlademu biku jarma ki
ga more nositi le odrasli.

Kralj.

O dete, oroslan, ki goni se,
Premaga mlad še svoje vrstnike;

Takó sè svežim svojim strupom kača
Vse svoje tovaršice rekosi.
Saj je i mladi knez močán dovolj:
Ne starost, ampak rod ti daje moč.

Latavja, povej ministrom, naj se vse
pripravi, kar je potrebno, da se bo Ajuš
za kralja mazilil.

Dvornik.

Kakor, gospod, zapoveduješ.

(Vsi izražujejo oslepljenje).

Kralj (v zrak gledaje).

Kakó je to? Iz jasnega neba šviga
blisk!

Urvaši.

Kaj vidim? Sveti Nârada prihaja?

Kralj.

Gotovo Nârada prihaja sveti:
Rujave goste kite so mu krás,
In vrvica,¹ ki je brez madeža
Kot lunin srp, ovija mu teló.
Obsut je z biseri prekrasnimi,
Da kot drevesa čudotvornega
Mladika zlata sveti se; darj
Dostojne gostov prinesite zdaj.

Urvaši.

Tu je dar za gosta.

¹ Belo vrvico, čez levo ramo in pod desno roko, nosijo tri višje kaste, posebno pa brahmanci.

Nārada (nastopi).

Zmaguj, ti slavni vladar srednjega sveta.¹

Kralj.

Pozdravljam te, častni mož.

Urvaši.

Uklanjam se ti, spoštljivi.

Nārada.

Živita vedno kot mož in žena neločena!

Kralj.

(*Za se*). Da bi se to le tako tudi zgodilo. (*Glasno. proti dečku*). Pozdravi častnega starčka.

Deček.

Urvašin sin se ti spodobno uklanja.

Nārada.

Bodi zdrav še mnogo let.

Kralj.

Sedi tu-le.

(*Nārada in drugi sedejo*).

Nārada.

Kralj. poslušaj nalog Velikega Indra.

¹ T. j. zemlje; nebo ali zrak je gornji svet, kar je pod zemljo je dolnji svet, vse skupaj je trailokja=trojni svet.

Kralj.

Poslušam.

Nārada.

Po svojej božjej moči uvideva Indra, da si skl-nil iti v puščavo in se tam pomenišiti, zarad tega ti ukazuje —

Kralj.

Kaj neki?

Nārada.

Modrijani, ki razumejo minolost, sedanjost in prihodnjost. napovedujejo boj z demoni; ti boš hraber sobojevnik, neodlagaj tedaj orožja. Blaga in poštena Urvašica pa naj s teboj do smrti v srečnem zakonu živi.

Urvašī.

Hvala bogu, trn mi je vzet iz srca.

Kralj.

Jaz sem celo od boga odvisen.

Nārada.

Takó je prav; saj on podpira tebe,
In ti pa njegov si služabnik zvest.
Saj solnce neti in podpira ogenj,
In ogenj solncu daje zopet moč.

(*V zrak gledaje*). Rambhâ, prin. si vse, kar je Vêliki Indra za ta slučaj odločil če se kraljevič za kralja mazili.

Rambhâ (nastopi).

Tukaj le je vse.

Nārada.

Posadi ga na kraljev stol.

Nārada (izprazni kadilnico nad dečkovo glavo).

Rambhā, opravi še ostale obrede.

Rambhā (stori to).

Deček, pokloni se temu častnemu
možu, očetu in materi.

(Deček se vsem poklanja).

Nārada.

Bodi srečen in blagoslovljen.

Kralj.

Pomnožuj naš rod.

Urvaši.

Naj se to izpolni, kar oči govori.

(Dva pevca za kulisami).

Prvi.

Enak je stvarniku bil modri Atri,
In Atriju pa mesec, mescu Budha,
In Pururavas prispodablja se
Zdaj Budhu; svojstva naj te miloljudna
Enačijo očetu, sreča pa
Obilna spremljaj vedno zarod ta.

Drugi.

Na čelu vsem visokorodnim je
Tvoj oče, ti pa odlikuješ se
Vsigdar po trdnosti neupogljivi;
Obema zdaj blišči kraljevska čast
Žarneje, Ganginim enaka vodam,
Tekočim tja do sinjega morja.

Rambhâ.

Obilo sreče ti želim, prijateljica i Saj
vidiš, da je sin mazil en za kralja, in da
se ti ni treba ločiti od sina.

Urvaši.

Najina sreča je vzajemna (*prime dcčka
za rokò*); pozdravi jo kot starejšo mater.

(*Deček pristopi.*)

Kralj.

Stoj! bližajva s te jej združena.

Nârada.

Mazilili so sinka Ajuša
Za kralja; to spominja me, kakò
Je Indra Mahasena blagoslovil,
Da bi mu vojsko vodil kot junák.

Kralj.

Zelò hvaležen sem bogu

Nârada.

Kaj bi Indra mogel še več prijetnega
storiti?

Kralj.

Je-li na sveti ljubšega še kaj?
Da! to nam Bog premilostni še dáj,
Da sreča, vé inost se spojita kdáj,
Na blagost dobrim naj spojita se!
Nikdar več naj ne razdvojita se!
Igò naj vsak, ki ga teži, otrese
In želje vsakemu naj izpolné se,
Naj zadovoljno vsak živi in srečno,
Veselje splošno živelo na večno!

KONEC.

Popravki.

Str. 11.vrsta 3.od spodej čitaj nam: jo : ulogo.				
» 12.	» 8.	»	»	» prihodi- poho- la : dila.
» 18.	» 18.	»	»	» Sama : Sâma.
» 20.	» 9.	»	» zgorej	» Čitra- Citra- lekha : lekhâ.
» 26.	» 26.	»	»	» se sešle ste se ste : šesle.
» 21.	» 14.	»	»	» sežeti sežeta sa : si.
» 24.	» 6.	»	»	» lotusa lotusa flamigna:flamingo
» 34.	» 22.	»	»	» izumel: izumil
» 37.	» 22.	»	»	» da : ta
» 44.	» 8.	»	»	» strane : strani.
» 48.	» 5.	»	»	» lahko- lahko- misljni: mislno.
» 52.	» 15.	»	»	» dogaja: dohaja
» 59.	» 19.	»	»	» in : iz
